

Załącznik
do uchwały Nr XXVII/262/2000
Rady Miejskiej w Stargardzie Szczecińskim
z dnia 26 października 2000 roku

Strategia rozwoju
społeczno - gospodarczego
miasta Stargardu Szczecińskiego

Opracowanie:

**Studio Projektów Urbanistycznych i Budowlanych „AVANTI”
60-744 Poznań, ul. Limanowskiego 29/4, tel.(0 61 866 50 02)**

Zespół autorski w składzie:

mgr inż. Daria Ziemkowska (upr. urb. nr 926/89)
dr Zbigniew Frankowski

dr inż. Sławomir Anusz
inż. Janina Bellmann
mgr inż. Adam Byczyński
tech. Jadwiga Cybińska
inż. Stefan Dutkowiak
mgr Jacek Kaftan
mgr Magdalena Kalinowska
mgr Eleonora Rybczyńska
dr Waldemar Siemiński
dr Maria Stachurka - Geller
dr Teresa Topczewska

Opracowanie graficzne:

mgr Paweł Decewicz
mgr Jarosław Michalak
mgr Maciej Kaźmierczak

Stargard Szczeciński, lipiec 2000r.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	4
I. Uwarunkowania rozwoju miasta – synteza	6
II. Zarys prognoz do roku 2010	15
III. Ocena sytuacji miasta. Określenie pożądaných funkcji rozwojowych.....	23
IV. Wizja miasta w przyszłości	26
V. Identyfikacja głównych problemów do rozwiązania.....	28
VI. Strategia rozwoju	30
1. Misja.....	30
2. Cele strategiczne	30
3. Cele operacyjne i zadania	32
4. Kierunki działania władz miasta. Wariant dynamicznego rozwoju.....	40
VII. Program działań władz miasta oraz zadania leżące w kompetencji władz powiatu i województwa	43

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1. Określenie pożądaných funkcji rozwojowych miasta. Analiza metodą BCG	75
Załącznik nr 2. Możliwości pozyskiwania środków finansowych	77
Załącznik nr 3. Elementy struktury przestrzeni miejskiej	81

Wprowadzenie

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw) konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. Stąd rosnące znaczenie zarządzania strategicznego, umożliwiającego dostosowywanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu.

Zarządzanie strategiczne jest procesem polegającym na realizacji długofalowych celów przy wykorzystaniu nadarzających się szans i unikaniu pojawiających się zagrożeń. Oparte jest ono na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych. W obecnych warunkach polskich - na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) - podstawową rolę wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju społeczno-gospodarczego oraz studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W strategii są określone cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanych dla rozwoju miasta działalności. Przedmiotem studium jest określenie polityki przestrzennej miasta, tj. m.in. wskazanie tych obszarów miasta, które są najbardziej odpowiednie do pełnienia funkcji ustalonych w strategii rozwoju¹.

W prezentowanym ujęciu proces planowania strategicznego obejmował sześć następujących etapów:

- Diagnozę stanu
- Prognozę zmian
- Stworzenie wizji miasta
- Zidentyfikowanie głównych problemów do rozwiązania
- Sformułowanie strategii
- Przedstawienie programu działań władz miasta na najbliższe cztery lata

W procesie planowania strategicznego wykorzystano podejście iteracyjne. Polega ono na cyklicznym modyfikowaniu wymienionych wyżej kolejnych etapów prac na zasadzie kolejnych przybliżeń w dochodzeniu do wyniku końcowego, w którym wzrastający w trakcie realizacji prac

¹ Z. Frankowski, T. Topczewska „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy na przykładzie małego miasta i gminy wiejskiej.”, Człowiek i Środowisko, T. 22, Nr 3, 1998, Warszawa

poziom rozeznania pozwala zweryfikować ustalenia z etapów wcześniejszych. Do tego celu służyły zarówno pogłębione analizy dostępnych materiałów (w tym z Urzędu Miejskiego), jak i wyjazdy terenowe oraz wywiady i konsultacje.

Prace nad strategią były prowadzone przez ekspertów reprezentujących firmę „Avanti” we współpracy z przedstawicielami władz miasta i Urzędu Miejskiego oraz przy uwzględnieniu spotkań z kadrami menedżerską reprezentującą najbardziej prężne podmioty gospodarcze działające w Stargardzie Szczecińskim.

Praca składa się z siedmiu następujących części:

- I.** Uwarunkowania rozwoju miasta – synteza
- II.** Prognoza rozwoju miasta do roku 2010 (przedstawiona w formie scenariuszy)
- III.** Ocena sytuacji miasta – określenie pożądanych funkcji rozwojowych
- IV.** Wizja miasta w przyszłości
- V.** Problemy do rozwiązania przed jakimi stoją władze miasta
- VI.** Strategia, tj.: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz zadania i kierunki działań władz miasta
- VII.** Program działań władz miasta i zadań leżących w kompetencjach władz powiatu i województwa obejmujący wykaz przedsięwzięć uznanych za najważniejsze dla rozwoju miasta

Zawarty w Strategii materiał stanowi rejestr koniecznych i pożądanych przeobrażeń miasta w różnych dziedzinach zapewniający jego właściwy rozwój. Ze względu na podział kompetencji przedstawione cele, zadania i kierunki nie są możliwe do wykonania w całości przez władze miasta (leżąc w gestii odpowiednio: władz powiatowych lub wojewódzkich). W strategii uwzględniono również zadania postulowane przez mieszkańców miasta.

I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA – SYNTEZA

Uwarunkowania zewnętrzne

Szanse rozwoju	Zagrożenia rozwoju
<ul style="list-style-type: none">• Położenie w regionie zaliczanym w skali kraju do najbardziej atrakcyjnych dla lokalizacji inwestycji - w obszarze Szczecińskiego Zespołu Miejskiego, w przygranicznej strefie bezpośredniego oddziaływania aglomeracji berlińskiej, w bliskości jednego z najbardziej chłonnych rynków w skali globalnej, tj. rynku niemieckiego i innych rynków zachodnioeuropejskich.• Szanse dla rolnictwa widziane z perspektywy integracji z UE: uzyskanie częściowego dostępu do rynków zagranicznych, zwiększenie szans na kapitałowe zasilanie rolnictwa z zewnątrz, ułatwienie przepływu nowoczesnych technologii, podniesienie standardów obsługi produkcyjnej.• Dobre powiązania komunikacyjne w układzie regionalnym i krajowym.• Dobre zaplecze surowcowe dla rozwoju przemysłu przetwórstwa żywności.• Utrzymanie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego kraju i koniunktury na rynkach międzynarodowych.	<ul style="list-style-type: none">• Utrwalenie niekorzystnych dla miasta dotychczasowych tendencji w polityce regionalnej w wyniku powstania nowego dużego regionu zachodniopomorskiego.• Dynamiczny rozwój ośrodków konkurencyjnych.• Wystąpienie procesów recesyjnych.• Odwlekanie procesów modernizacji i restrukturyzacji rolnictwa – obniżające szanse na konkurowanie w UE.• Zawężenie rynku wewnętrznego wywołane importem.

Uwarunkowania wewnętrzne

	Mocne strony miasta	Słabe strony miasta
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	<ul style="list-style-type: none"> • Bogate zasoby wód podziemnych (w tym geotermalnych). • Wartościowe zasoby środowiska przyrodniczego: szeroka dolina Iny z wartościowymi zespołami roślinnymi, cenne zbiorowiska zieleni o charakterze parkowym. • Ogrody działkowe zajmujące w granicach miasta znaczną powierzchnię. • Aktywność władz miasta na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bardzo mała lesistość miasta i jego najbliższego otoczenia, brak dużych kompleksów leśnych. • Osłabienie funkcji ekologicznych doliny Iny. • Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i zagrożenie wód podziemnych. • Zanieczyszczenie powietrza, hałas i wibracje. • Katastroficzna degradacja środowiska przyrodniczego w rejonie baz paliwowych byłego lotniska wojskowego w Kluczewie. • Zagrożenie powodziowe niektórych terenów położonych w dolinie Iny.
LUDNOŚĆ, ZASOBY PRACY	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystna struktura wieku (60% ludności w wieku do 40 lat). • Znaczna aktywność zawodowa mieszkańców w podejmowaniu działalności na własny rachunek. • Występowanie spadkowych tendencji stopy bezrobocia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek tempa wzrostu ludności, zmniejszenie przyrostu naturalnego. • Stopa bezrobocia powyżej średniej dla byłego regionu szczecińskiego (problem istotny szczególnie w odniesieniu do kobiet), potencjalne zagrożenie wzrostem bezrobocia jako konsekwencja niedokończonych procesów restrukturyzacyjnych.

<p>GOSPODARKA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wykształcenie się podstawowych (sektorowych) działalności gospodarczych przy jednocześnie ich silnym wewnętrznym zróżnicowaniu. • Oparcie rozwoju Stargardu Szczecińskiego na czynnikach egzogennych (relacje ze Szczecinem) i endogennych (autonomiczne struktury gospodarcze). • Dynamiczny rozwój podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego. • Sukcesywna wymiana parków maszynowych i wprowadzanie nowych technologii. • Wzmocnienie funkcji usługowych jako czynników rozwojowych w wyniku nadania Stargardowi Szczecińskiemu rangi miasta powiatowego - m.in. w zakresie obsługi ruchu turystycznego i wyspecjalizowanych usług medycznych, w tym rehabilitacyjnych. • Możliwość wykreowania Stargardu Szczecińskiego jako ośrodka o znaczeniu ponadregionalnym, wyspecjalizowanego w przetwórstwie, promocji i handlu zdrową polską żywnością. • Dysponowanie potencjalnie atrakcyjnymi do zagospodarowania terenami byłego lotniska wojskowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedokończenie procesów restrukturyzacyjnych. • Niedostatek kapitału inwestycyjnego, brak inwestorów strategicznych. • Obniżanie się rangi węzła kolejowego jako czynnika rozwojowego. • Wykształcanie się ponadregionalnych osi rozwojowych omijających Stargard Szczeciński. • Brak organizacji zrzeszającej przedsiębiorców działających na terenie miasta. • Niedopasowanie się struktur obrotu hurtowego w rolnictwie do możliwości produkcyjnych gospodarstw.
-------------------	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Działania inicjatywne władz miasta na rzecz wykształcenia prężnej organizacji zrzeszającej przedsiębiorców z obszaru miasta. 	
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	<ul style="list-style-type: none"> • Szeroko rozwinięta sieć szkolnictwa gimnazjalnego, ponadgimnazjalnego i filia szkoły wyższej. • Dobrze wykształcona infrastruktura usługowa na poziomie powiatu. • Szeroka oferta miasta w zakresie życia kulturalnego oraz sportu i rekreacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skromna baza hotelowo- pensjonatowa.
MIESZKALNICTWO		<ul style="list-style-type: none"> • Malejący corocznie przyrost zasobów mieszkaniowych, słabe tempo budownictwa mieszkaniowego. • Warunki mieszkaniowe poniżej średniej dla województwa (mierzone zagęszczeniem mieszkań). • Brak prężnej spółdzielni mieszkaniowej.
GOSPODARKA NIERUCHOMOŚCIAMI	<ul style="list-style-type: none"> • Odpowiednie rezerwy terenów do rozwoju zainwestowania miejskiego (znajdujące się obecnie w użytkowaniu rolniczym). • Zakończony proces komunalizacji mienia państwowego. • Liczące się zasoby gruntów komunalnych (w tym w centrum Stargardu Szczecińskiego), które mogą 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zasobu gruntów państwowych, które mogłyby być przekazane miastu w drodze darowizny. • Brak działań miasta w kierunku powiększenia zasobu nieruchomości komunalnych poprzez operacje otwartego rynku (włącznie z zamianami).

	<p>być w przyszłości wykorzystane na cele rozwojowe miasta i zorganizowanej działalności inwestycyjnej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przygotowana dla inwestorów oferta terenów do zabudowy i zagospodarowania oraz oferta dotycząca istniejących obiektów gospodarczych do wykorzystania. • Relatywnie wysokie dochody miasta związane z rynkiem nieruchomości. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak odpowiedniego zagospodarowania znacznej części terenów byłej bazy lotniczej wojsk radzieckich w Kluczewie.
GOSPODARKA FINANSOWA	<ul style="list-style-type: none"> • Wysoka dochodowość budżetu uzyskiwana z gospodarowania mieniem komunalnym i majątkiem miasta (stwarzająca korzystne perspektywy wzrostu dochodów miasta). • Polityka wyprzedazy gruntów i nieruchomości komunalnych oraz duże rezerwy terenów (szczególnie po byłym lotnisku wojskowym w Kluczewie) stwarzające możliwości istotnego wzrostu dochodów od nieruchomości (od 2000 r. – podatek katastralny). • Zrealizowane podstawowe inwestycje komunalne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Względne, w porównaniu z innymi miastami dawnego woj. szczecińskiego, ubóstwo mieszkańców mające zasadniczy wpływ na dochody budżetu miasta. • Słaby przyrost dochodów z podatku opłacanego w formie karty podatkowej.
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA - KOMUNIKACJA	<ul style="list-style-type: none"> • Dobre połączenia komunikacyjne miasta ze światem zewnętrznym zapewnione dzięki: <ul style="list-style-type: none"> - drodze krajowej nr 10 Szczecin – Piła – Bydgoszcz – Płońsk, - drodze krajowej nr 149 Stargard Szczeciński – 	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności przejazdu przez miasto w godzinach szczytu z powodu braku tras obwodowych w ciągu dróg krajowych. • Brak pełnej obwodnicy śródmieścia. • Brak północnej obwodnicy miasta zapisanej

	<p>Chociwel – Drawsko Pomorskie, wraz z drogą nr 144 do połączenia z drogą nr 10, - linii kolejowej E-59 o państwowym i międzynarodowym znaczeniu Świnoujście – Szczecin – Poznań – Wrocław, która zmodernizowana zostanie do szybkości eksploatacyjnej ruchu pociągów 160 km/h.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Położenie miasta przy drodze krajowej nr 10 oraz bliskie sąsiedztwo (około 24 km) węzłów dwóch autostrad A-6 (Szczecin – Kołbaskowo – Berlin) i planowanej A-3 (Szczecin – Gorzów – Praga) stwarzające szansę rozwoju gospodarczego miasta i gminy. • Opracowana „Koncepcja programowa południowej obwodnicy miasta” w ciągu drogi ekspresowej S-10. • Bezpośrednie połączenia autobusowe Stargardu Szczecińskiego ze: Szczecinem, Gorzowem, Zieloną Górą, Piłą, Bydgoszczą, Toruniem oraz miejscowościami nadmorskimi: Świnoujściem, Pobierowem, Wolinem, Międzyzdrojami i Mrzeżynem. • Przekazanie do eksploatacji w 1998 roku obejścia Starego Miasta. 	<p>w planie zagospodarowania przestrzennego miasta, zbierającej ruch z kierunku Szczecina, Nowogardu, Chociwla i Bydgoszczy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uciążliwość ruchu tranzytowego osobowego i towarowego dla mieszkańców. • Oddalenie dworca PKS o 450 m od dworca PKP stanowiące utrudnienie dla przesiadających się podróżnych. • Brak rozwiniętej sieci dróg rowerowych. • Niewystarczająca ilość miejsc parkingowych w śródmieściu.
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonująca w mieście i w obszarze podmiejskim miejska komunikacja autobusowa. • Większość zainwestowania miejskiego mieszcząca się w 30 minutowej izochronie dostępności do centrum miasta. • Wprowadzenie strefy ograniczonego postoju w rejonie Starego Miasta i Śródmieścia zapewniające zwiększenie dostępności do obiektów handlowych dla zmotoryzowanych mieszkańców miasta. 	
ELEKTROENERGETYKA	<ul style="list-style-type: none"> • Zasilanie miasta przez dwie stacje energetyczne 110/15 KV: GPZ Stargard Zachód oraz GPZ Stargard Wschód posiadające rezerwę mocy, która może być wykorzystana do rozbudowy miejskiej sieci elektroenergetycznej. • Dobre warunki zasilania w energię elektryczną występują w zachodniej, centralnej, wschodniej i północnej części miasta, w miejscach gdzie rozbudowana jest sieć kablowa średniego napięcia 15KV. 	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność budowy trzeciej stacji energetycznej 110/15 KV Stargard Południe w przypadku intensywnej rozbudowy miasta w jego południowej części. • Napowietrzne linie średniego napięcia 15 KV oraz transformatory wieżowe i słupowe 15/0,4 KV na peryferiach miasta.
URZĄDZENIA WODNO-KANALIZACYJNE	<ul style="list-style-type: none"> • Istniejące i projektowane urządzenia, z uwagi na istniejące rezerwy w zakresie uzbrojenia wodno-kanalizacyjnego stwarzające bardzo korzystne warunki dla lokalizacji nowych inwestycji. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nie najlepszy stan techniczny istniejących przelewów burzowych. • Konieczność wymiany istniejącej ogólnospławnej sieci kanalizacyjnej na rozdzielczą.

<p style="text-align: center;">STRUKTURA PRZESTRZENNA MIASTA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Charakterystyczna sylweta średniowiecznego miasta widoczna od strony głównych wjazdów do miasta. • Bardzo dobrze zachowany historyczny układ śródmiejski otoczony czytelnym systemem wałów, bram i fos. • Korzystny element wody w przestrzeni miasta. • Dużo interesujących, aczkolwiek wymagających rewitalizacji zespołów zabudowy mieszkaniowej, specjalnej i przemysłowej. • Stan zachowania parków miejskich. • Cenne krajobrazowo sąsiedztwo terenów otwartych. • Możliwość wykorzystania linii kolejowej dla szybkiego przemieszczania się mieszkańców miasta. • Duże powierzchnie terenu wolne od zabudowy (rezery terenowe) dające możliwość korekty układu przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak powiązań przestrzeni miejskiej z terenami otwartymi. • Niewystarczająco wykształcone powiązania pomiędzy poszczególnymi jednostkami miejskimi. • Przemieszanie w przestrzeni miejskiej funkcji wzajemnie kolizyjnych. • Brak czytelności układu przestrzennego z powodu niewykształcenia atrakcyjnych, zapamiętywanych elementów struktury przestrzennej (niedostatek kompozycji w projektowaniu zagospodarowania miasta). • Destrukcyjne przekształcenia śródmieścia, które wskutek tej działalności utraciło charakter centralnego obszaru miejskiego. • Niekorzystny przebieg linii komunikacyjnych rozcinających miasto na części: zachodnią i wschodnią (linia kolejowa) oraz północną i południową (drogi tranzytowe). • Sieci i urządzenia infrastruktury technicznej oraz tereny specjalne - ograniczające rozwój miasta w kierunku zachodnim i północnym. • Brak korelacji pomiędzy zabytkami architektonicznymi a przestrzeniami
--	--	--

		<p>publicznymi, niewykorzystanie siły oddziaływania charakterystycznych budowli w krajobrazie miejskim.</p> <ul style="list-style-type: none">• Dekapitalizacja substancji budowlanej.• Dewastacja krajobrazu na terenie byłego lotniska wojskowego.
--	--	---

II. ZARYS PROGNOZ DO ROKU 2010

Prognozowanie przyszłych zjawisk i procesów społeczno-gospodarczych oparto na metodzie scenariuszy. Opracowane zostały dwa alternatywne scenariusze rozwoju: pożądanego zmian (optymistyczny) i niekorzystnych trendów (pesymistyczny) oraz trzeci – najbardziej prawdopodobny – scenariusz umiarkowanego rozwoju, w którym dynamika i zakres przewidywanych przemian są wypadkową między wyżej wymienionymi scenariuszami alternatywnymi.

1. Scenariusz pożądanego zmian (optymistyczny)

Podstawowe założenia w odniesieniu do uwarunkowań rozwoju:

- **zewnątrznych:**

- utrzymanie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego kraju i korzystnej koniunktury,
- korzystna dla Polski sytuacja na rynkach międzynarodowych,
- dynamiczny rozwój aglomeracji szczecińskiej,
- kontynuacja reform gospodarczych, decentralizacja finansów publicznych (dająca większe możliwości generowania dochodów budżetowych gmin), pozytywne rezultaty reformy ubezpieczeń społecznych, zdrowotnych i oświaty, zreformowanie systemu podatkowego,
- dynamiczny rozwój współpracy transgranicznej w ramach euroregionu „Pomerania”,
- polityka państwa w aktywny sposób wspierająca rozwój nowoczesnego, konkurencyjnego rolnictwa w stosunku do innych gmin województwa zachodniopomorskiego,
- przystąpienie Polski do UE na korzystnych warunkach z punktu widzenia rozwoju rolnictwa i gospodarki żywnościowej kraju,
- wzrost aktywności państwa we wspieraniu budownictwa mieszkaniowego (m.in. : preferencyjne kredyty, ulgi podatkowe w stosunku do organizacji developerskich),
- postrzeganie miasta Stargardu Szczecińskiego oraz powiatu stargardzkiego przez nowe władze regionalne (rządowo-samorządowe) jako obszarów o znaczeniu priorytetowym – strategicznym – w rozwoju regionu, zainteresowanie władz regionu zachodniopomorskiego problemami rozwojowymi miasta – aktywna pomoc przy ich rozwiązywaniu,

- **wewnętrznych :**

- aktywność i przedsiębiorczość władz lokalnych w dążeniu do optymalnego wykorzystania istniejących możliwości rozwojowych i zapewnienia miastu pozycji konkurencyjnej w stosunku do innych ośrodków położonych zarówno w regionie zachodniopomorskim jak i w kraju,
- aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców miasta w podejmowaniu i realizacji przedsięwzięć gospodarczych,
- aktywność władz miasta i jego mieszkańców w działaniach na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego, walorów turystycznych i rekreacyjnych miasta, ładu przestrzennego i polepszenia warunków życia.

Przebieg przewidywanych zjawisk i procesów:

Wysokie tempo wzrostu gospodarczego kraju, wynikające z kontynuacji reform gospodarczych i korzystnej sytuacji na rynkach międzynarodowych, a także czynniki rozwojowe wynikające z dotychczasowych tradycji gospodarczych oraz bliskości najbardziej chłonnego w skali globalnej rynku niemieckiego (i innych rynków zachodnioeuropejskich) wykreują Szczeciński Zespół Miejski (SZM) na jeden z najbardziej dynamicznie i nowocześnie rozwijających się w Polsce obszarów metropolitalnych. Wiodącą rolę w tych przemianach, obok miasta Szczecina – ośrodka o znaczeniu europejskim – odegra drugi pod względem wielkości potencjału społecznego i gospodarczego ośrodek SZM, tj. Stargard Szczeciński – miasto o znaczeniu krajowym. Z pięciu podstawowych funkcji rozwojowych SZM, tj.: gospodarki morskiej, przemysłu, obsługi ludności, nauki i kultury oraz turystyki, aż cztery (poza gospodarką morską) będą czynnikami dynamizującymi rozwój Stargardu Szczecińskiego. Jednak o odrębności rozwojowej Stargardu Szczecińskiego w stosunku do pozostałych jednostek osadniczych tworzących SZM decydować będzie charakter rozwijanych tu działalności – z jednej strony nawiązujących do bogatych tradycji, rozwoju historycznego oraz gospodarczego miasta (m.in. unikatowa zabudowa, przynależność do związku miast hanzeatyckich i pełnione w nim funkcje), a z drugiej kreujących nowe funkcje rozwojowe cechujące się daleko posuniętą specjalizacją i wysokim standardem zarówno w sferze usług jak i produkcji. Zakończone sukcesem (sprzedają prężnym inwestorom) procesy restrukturyzacji i prywatyzacji dawnych zakładów państwowych przekształconych w firmy wprowadzające pożądane dla dynamicznego rozwoju Stargardu Szczecińskiego „ekologicznie

czyste” działalności oraz lokowanie się nowych atrakcyjnych podmiotów gospodarczych podniosą rangę miasta jako ośrodka nowoczesnych aktywności gospodarczych – wysokiej technologii. Rozwój Stargardu Szczecińskiego jako miasta powiatowego – wykształcenie silnych funkcji administracyjnych – stworzy doskonałe warunki do rozwoju różnego rodzaju komercyjnych działalności usługowych, zwłaszcza o charakterze ponadlokalnym, w tym z zakresu: finansów, biznesu, szkolnictwa i doradztwa zawodowego. Ważne, kreujące korzystny wizerunek miasta (szczególnie biorąc pod uwagę docelowy wysoki standard życia w mieście XXI wieku), funkcje rozwojowe związane będą z ochroną zdrowia zwłaszcza w odniesieniu do rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Dzięki rozbudowie nowoczesnej infrastruktury i zapewnieniu odpowiedniego poziomu świadczonych usług (m.in. w wyniku współpracy z podobnymi ośrodkami w kraju i zagranicą) Stargard Szczeciński uzyska w omawianej dziedzinie rangę ośrodka międzynarodowego. W rozwoju miasta istotną rolę odegra sektor przetwórstwa żywności z uwagi na:

- znakomite zaplecze surowcowe,
- wspierającą rolnictwo politykę państwa,
- otwarcie rynków państw zachodnioeuropejskich (w związku z akcesją Polski do UE), a w szczególności bliskość atrakcyjnego rynku Regionu Berlińskiego o potencjalnie wysokiej chłonności na mało skażone, m.in. w wyniku ograniczonej chemizacji rolnictwa, produkty pochodzące z Polski,
- wykształcenie na obszarze miasta – w strefie byłego lotniska wojskowego – nowoczesnego, o znaczeniu ponad regionalnym, centrum wystawienniczo-handlowo-kongresowego związanego z kreowaniem, dystrybucją oraz promocją dóbr pochodzących z rejonu Stargardu Szczecińskiego, w tym przede wszystkim płodów rolnych i produktów przemysłu przetwórstwa żywności.

Procesy te zdynamizują wynegocjowane przez stronę polską, korzyści z integracji z państwami członkami UE, m.in. dotyczące przeprowadzenia niezbędnych działań o charakterze dostosowawczym w odniesieniu do gospodarki rolnej. Wyrażać się one będą, oprócz w/w zwiększonego dostępu do rynków zachodnioeuropejskich poprzez: większe możliwości zasilania kapitałowego, przepływ nowoczesnych technologii, podniesienie standardów obsługi produkcyjnej – tworzącymi warunki do rozwijania nowoczesnych form gospodarki rolnej, w tym rolnictwa

ekologicznego stanowiącego zaplecze dla wykształcenia konkurencyjnego przemysłu przetwórstwa żywności.

Szczecin rozwijając funkcję głównego ośrodka miejskiego w regionie stanie się atrakcyjnym w skali kraju miejscem do lokalizacji nowoczesnych działalności w sferze usług, w tym przede wszystkim z zakresu finansów i biznesu, ale również w sferze przemysłu (zwłaszcza wysokiej technologii). Procesom tym sprzyjać będzie rozwój ośrodków akademickich i naukowo-badawczych. Dynamicznie rozwijające się podmioty gospodarcze stworzą nowe miejsca pracy dla wysoko wykwalifikowanych specjalistów, a miasto Szczecin stanie się jednym z większych w kraju miejsc koncentracji wykształcającej się klasy średniej, tj. ludzi z wyższym wykształceniem i o wysokich dochodach preferujących styl życia o wysokim standardzie i w bliskości atrakcyjnego środowiska przyrodniczego. Popyt na pracowników wysoko kwalifikowanych w dużym stopniu będzie zaspokajany przez migracje. Sytuacja ta spowoduje wzrost koniunktury na rynku mieszkaniowym, czemu będzie sprzyjała odpowiednia polityka państwa wspierająca rozwój budownictwa mieszkaniowego za pomocą m.in. preferencyjnych kredytów mieszkaniowych i pobudzająca działalność organizacji developerskich. Wzrost gospodarczy kraju, koniunktura na rynkach międzynarodowych i znaczący spadek stopy inflacji wpłyną na obniżenie ceny kredytów bankowych, umożliwiając uruchomienie mechanizmu dostępnego kredytu hipotecznego. W sytuacji coraz bardziej ograniczonego rozwoju zabudowy mieszkaniowej w granicach Szczecina nastąpi wzrost zainteresowania innymi, położonymi w bliskości terenami. Rozwój funkcji Szczecina jako ważnego ośrodka gospodarki morskiej, bliskość strefy przygranicznej, położenie w przebiegu ważnych międzynarodowych szlaków komunikacyjnych spowodują rozwój zarówno krajowego, jak i zagranicznego ruchu turystycznego – procesy te szczególnie zdynamizuje akcesja Polski do UE. W efekcie nastąpi wzrost popytu na ofertę turystyczną Szczecina i miast położonych w strefie SZM. Ekspansywność podmiotów gospodarczych rozwijających się na obszarze metropolii szczecińskiej będzie się wyrażała w poszukiwaniu nowych lokalizacji dla prowadzonych działalności. W przedstawionej sytuacji szanse rozwoju będą miały te ośrodki, które podnosząc atrakcyjność do lokalizacji pożądanych inwestycji będą zwiększały swoją konkurencyjność prowadząc aktywną działalność marketingową na docelowych rynkach inwestorów. Miasto Stargard Szczeciński uwagi na: swoje położenie, wysokie walory historyczne i kulturowe, atrakcyjność środowiska przyrodniczego oraz przedsiębiorczość władz miasta w tworzeniu warunków do rozwoju mieszkalnictwa oraz lokalnego rynku pracy stanie się jednym z najbardziej pożądanych w regionie miejsc zamieszkania, ale również wypoczynku i działalności gospodarczych tworzących atrakcyjne

miejsca pracy, w tym w sferze usług. Dzięki realizacji odpowiedniej polityki przestrzennej oraz aktywnej promocji walorów mieszkaniowych i turystyczno – rekreacyjnych na terenie Stargardu Szczecińskiego nastąpi dynamiczny rozwój zorganizowanego budownictwa mieszkaniowego o wysokim standardzie i wyróżniającej się estetyce zagospodarowania. Duży popyt na tereny budowlane umożliwi (wymusi) współdziałanie developerów w realizacji podstawowych inwestycji infrastrukturalnych, szczególnie w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Rewitalizacja zespołów starej zabudowy – m.in. odtworzenie historycznego centrum miasta – realizacja nowoczesnych, atrakcyjnych założeń urbanistycznych, w tym zwłaszcza w odniesieniu do budownictwa mieszkaniowego (kameralne osiedla – ogrody) i obiektów usługowych podniosą ład przestrzenny i zwiększą atrakcyjność turystyczną miasta. Sprzyjać temu będzie rozbudowa bazy materialnej turystyki i rekreacji na terenie miasta, ale i również w bezpośredniej strefie jego oddziaływania (głównie nad jeziorem Miedwie).

Rozwój demograficzny miasta będzie zależał od napływu ludności z zewnątrz. Scharakteryzowane wyżej korzystne przemiany, w wyniku których Stargard Szczeciński przeobrazi się w jedno z najbardziej atrakcyjnych miejsc pracy zamieszkania jak i wypoczynku w regionie, wywołają procesy migracyjne do miasta. Przewidywany jest jego ludnościowy rozwój w przedziale od około 80 tys. do uznanej za optymalną liczbę 100 tys. mieszkańców.

Konkurencyjność Stargardu Szczecińskiego wobec innych ośrodków z jego najbliższego otoczenia wzmocni poprawa układów komunikacyjnych, szczególnie realizacja obwodnic (północnej i południowej). Dbłość o kondycję środowiska przyrodniczego oraz aktywna postawa mieszkańców na rzecz jego ochrony przyczynią się do wzmocnienia stanu i odnowy walorów przyrodniczych miasta.

W efekcie scharakteryzowanych wyżej procesów w znaczący sposób ulegną poprawie warunki życia w Stargardzie Szczecińskim, nastąpi wzrost zamożności mieszkańców i wzrost dochodów budżetu miasta.

2. Scenariusz niekorzystnych trendów (pesymistyczny)

Podstawowe założenia w odniesieniu do uwarunkowań rozwoju:

- ***zewnętrznych:***

- osłabienie wzrostu gospodarczego kraju, pojawienie się napięć społecznych i tendencji recesyjnych w wyniku trudności we wdrożeniu zasadniczych reform, w tym w sferze społecznej i spowolnienia reform gospodarczych, niekorzystna sytuacja na rynkach międzynarodowych,
- słaba dynamika rozwoju miasta Szczecina,
- niekorzystna dla inwestorów polityka kredytowa państwa, brak aktywności w realizacji polityki pobudzającej rozwój budownictwa mieszkaniowego,
- przedłużanie procesu włączania Polski do struktur zachodnioeuropejskich,
- odkładanie procesów restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa,
- osłabienie współpracy transgranicznej,

- ***wewnętrznych :***

- niska aktywność władz samorządowych, brak menedżerskiego (przedsiębiorczego) podejścia do zarządzania miastem,
- brak dbałości o zachowanie ładu przestrzennego w mieście,
- niewłaściwe użytkowanie zasobów i walorów przyrodniczych miasta (niezgodne z zasadami rozwoju zrównoważonego), nie zapobieganie ich degradacji.

Przebieg przewidywanych zjawisk i procesów

Trudności we wdrożeniu reform gospodarczych i społecznych oraz towarzyszące im napięcia społeczne, a także niekorzystna dla Polski koniunktura na rynkach międzynarodowych wpłyną na osłabienie wzrostu gospodarczego i pojawienie się tendencji recesyjnych. Słaba dynamika rozwoju gospodarczego Szczecina ograniczy ekspansywność urbanizacyjną na tereny pozostałych ośrodków SZM. Władze samorządowe nieumiejętnie zarządzając zasobami nie stworzą konkurencyjnych wobec innych jednostek terytorialnych atrakcyjnych dla potencjalnych inwestorów warunków do lokalizacji pożądaných dla rozwoju Stargardu Szczecińskiego działalności. Procesy recesyjne spowodują wycofywanie się z rynku firm przede wszystkim zagranicznych (bądź z udziałem

kapitału zagranicznego). Omawianą sytuację pogorszy odkładanie w czasie realizacji zasadniczych dla prawidłowego rozwoju miasta zadań inwestycyjnych, w tym obwodnicy. Aktywna działalność promocyjna sąsiednich jednostek terytorialnych, przez których teren będzie przebiegała autostrada obniży atrakcyjność Stargardu Szczecińskiego na rynku inwestorów. Brak postępu w rozwoju infrastruktury technicznej pogorszy warunki życia i uczyni miasto nieatrakcyjnym dla mieszkańców, turystów i potencjalnych inwestorów. Niska dbałość o środowisko przyrodnicze i ład przestrzenny przyczynią się do utrwalenia niekorzystnego wizerunku miasta. W sposób szczególnie drastyczny omawiane procesy objawią się w wykształceniu nieatrakcyjnych (substandardowych) form zagospodarowania miasta. Pogłębiające się procesy recesyjne i postępujące wraz z nimi ubożenie ludności i spadek miejskich przychodów budżetowych nie tylko ograniczą popyt na ofertę mieszkaniową, a tym samym na możliwości rozwoju pożądanych form mieszkalnictwa na obszarze Stargardu Szczecińskiego, ale doprowadzą do dalszej dekapitalizacji substancji budowlanej. W sytuacji kryzysu gospodarczego kraju szanse rozwojowe Stargardu Szczecińskiego przejmą ośrodki dysponujące podobnymi walorami, a potrafiące dzięki m.in. przedsiębiorczości władz samorządowych i mieszkańców minimalizować powstające zagrożenia i wykorzystywać szanse. Brak prorolniczej polityki państwa uniemożliwi dokonanie korzystnych przemian restrukturyzacyjnych i w efekcie w sposób drastyczny pogłębi tendencje recesyjne na obszarach wiejskich (katastrofalna sytuacja na rynku pracy, pauperyzacja ludności, substandardowe warunki życia), a tym samym nie tworząc odpowiedniego zaplecza ograniczy możliwości rozwoju konkurencyjnego przetwórstwa żywności. Szczecin z uwagi na swój potencjał i dywersyfikację gospodarki oraz wykształcone funkcje, w tym o znaczeniu międzynarodowym, mniej dotkliwie niż gospodarki sąsiednich ośrodków miejskich odczuje załamanie wzrostu gospodarczego i nadal będzie najbardziej atrakcyjnym w regionie rynkiem pracy. W rezultacie na obszarze Stargardu Szczecińskiego wystąpią niekorzystne procesy demograficzne wyrażające się migracją ludzi młodych – najbardziej aktywnych i przedsiębiorczych – do innych ośrodków oraz utrwaleniem dominującej usługowej wobec Szczecina funkcji miasta – sypialni. W długofalowej perspektywie, biorąc pod uwagę rozwój SZM, tendencje te mogą doprowadzić do utraty tożsamości i odrębności Stargardu Szczecińskiego jako znaczącego ośrodka życia gospodarczego i społecznego regionu, przekształcając go w miasto głównie lokalnych (powiatowych) usług administracyjnych – na rzecz okolicznych gmin wiejskich – stanowiące przede wszystkim zaplecze szczecińskiego rynku pracy.

3. Scenariusz umiarkowanego rozwoju

Podstawowe założenia w odniesieniu do uwarunkowań rozwoju:

- **zewnętrznych:**
 - dynamika wzrostu gospodarczego nie tak wysoka jak w scenariuszu optymistycznym,
 - słabsza niż w scenariuszu optymistycznym dynamika rozwoju gospodarczego Szczecina,
 - pozostałe uwarunkowania jak w scenariuszu optymistycznym,

- **wewnętrznych:**
 - uwarunkowania jak w scenariuszu optymistycznym.

Przebieg przewidywanych zjawisk i procesów:

Słabsza dynamika procesów rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i miasta Szczecina spowodują spowolnienie pożądaných, korzystnych procesów tworzących szanse rozwojowe dla Stargardu Szczecińskiego. Rozwój miasta w znacznie większym stopniu niż w scenariuszu optymistycznym będzie zależał od aktywności i przedsiębiorczości władz i mieszkańców miasta. Samorząd lokalny będzie zmuszony do ciągłego poszukiwania i wykorzystywania szans rozwojowych (wynikających m.in. z: bliskości rynków zachodnioeuropejskich i współpracy transgranicznej) w odniesieniu do nowych pożądaných działalności gospodarczych, w tym związanych z funkcjami mieszkaniowymi i usługowymi gminy. Szczególne znaczenie będzie miało umiejętne łączenie funkcji miasta powiatowego – lokalnego ośrodka usług administracyjnych – z tworzeniem warunków do rozwoju usług komercyjnych, w tym o znaczeniu ponad lokalnym m.in. w zakresie ochrony zdrowia, turystyki i rekreacji. Bardzo ważną rolę w skutecznej realizacji tych działań odegra wykreowanie korzystnego wizerunku miasta, w tym pożądanę przemiany w jego zagospodarowaniu przestrzennym, w którego kierunkach podstawową rolę powinna odegrać rewitalizacja zabytkowych zespołów urbanistycznych (głównie w odniesieniu do historycznego centrum miasta) oraz przeciwdziałanie degradacji środowiska przyrodniczego i wzbogacenie jego walorów.

III. OCENA SYTUACJI MIASTA. OKREŚLENIE POŻĄDANYCH FUNKCJI ROZWOJOWYCH.

Z długofalowego (strategicznego) punktu widzenia zasadnicze znaczenie ma identyfikacja najbardziej korzystnych dla przyszłego pożądanego rozwoju miasta funkcji rozwojowych. Podstawowe znaczenie ma szukanie odpowiedzi na pytanie: jakiego rodzaju działania należy podejmować, aby jak najdłużej utrzymać obecne korzystne tendencje (w jaki sposób należy przeciwdziałać ewentualnym zagrożeniom ogólnie scharakteryzowanym w zarysie prognoz) oraz jakie nowe kierunki działalności (najbardziej korzystnych z długofalowego punktu widzenia – funkcji rozwojowych) powinno się wprowadzać na teren miasta. Analizę pożądaných funkcji rozwojowych miasta przeprowadzono przy wykorzystaniu metody Boston Consulting Group (jej wyniki zamieszczono w załączniku nr 1).

Dotychczasowe podstawowe funkcje rozwojowe miasta związane były z działalnościami gospodarczymi, które pomimo ich sektorowego zróżnicowania (w odniesieniu do sektorów: przemysłu, rolnictwa i usług) dotyczyły głównie sfery produkcji. Niektóre z prowadzonych w tej dziedzinie na terenie miasta tradycyjnych działalności gospodarczych charakteryzują się wysoką ekspansywnością – szczególnie należy tutaj wymienić z uwagi na jej znaczny potencjał branżę przetwórstwa żywności. Cechę taką posiadają również niektóre nowopowstałe podmioty gospodarcze, w tym z kapitałem zagranicznym, działające zarówno w tradycyjnych dla gospodarki miasta branżach, np. w przemyśle odzieżowym, jak i wprowadzające działalności nowe np. związane z przemysłem poligraficznym. Jednocześnie jednak występują – na niewielką skalę - symptomy procesów recesyjnych, np. w wyniku upadłości dawnych dużych przedsiębiorstw państwowych wzrasta bezrobocie szczególnie wśród kobiet. Można uznać, że szanse rozwojowe Stargardu Szczecińskiego należy wiązać z rozwijaniem działalności gospodarczych w oparciu o średniej wielkości i małe podmioty gospodarcze (z uwagi na swoją wielkość najbardziej mobilne, a więc najłatwiej przystosowujące się do zmiennych warunków gospodarki rynkowej).

Jak wykazały: diagnoza stanu, zarys prognoz oraz analiza wiodących funkcji miasta, szanse rozwojowe Stargardu Szczecińskiego w dużym stopniu związane są z rozwojem przemysłu przetwórstwa żywności. Produkcja, dystrybucja i pośrednictwo towarów sektora żywnościowego należą do stabilnych czynników ewolucyjnego rozwoju miast. Powyższą hipotezę potwierdza dotychczasowy rozwój ośrodków miejskich, w których tego rodzaju działalność miała wcześniej

miejsce. Historyczne doświadczenia Stargardu Szczecińskiego stanowią niezbitą dowód na istnienie wymienionego związku. Powyższe stwierdzenie znajduje także swój wyraz w ramach polityki regionalnej w obserwowanej rywalizacji ośrodków miejskich o nowe lokalizacje czy to przetwórci, czy to rynków hurtowych. Podobne zjawiska można było obserwować właśnie na terenie byłego woj. szczecińskiego, jak chociażby zapis w strategii rozwoju województwa o lokalizacji przetwórci nasion oleistych właśnie w Szczecinie, a nie np. w Pyrzycach czy Stargardzie Szczecińskim. W uzasadnieniu podano, że byłoby to korzystne rozwiązanie z uwagi na możliwość przerobu importowanego drogą morską surowca, co potaniałoby produkcję oleju. A może autorzy po prostu zapomnieli, że w rejonie południowym i centralnym województwa produkcja rzepaku stanowi jedną z poważniejszych pozycji dochodowych już zrestrukturyzowanego rolnictwa. Może jest to właśnie sygnał dla chłopów i ziemiaństwa z okolicy, że o ich problemach nikt postronny nie będzie myślał, a wręcz przeciwnie jeszcze dołoży kłopotów. W gospodarce rynkowej już tak jest, że producenci surowca rolniczego jeśli chcą stabilizacji i wzrostu dochodów to poza zwiększaniem skali i wydajności produkcji muszą włączać się w proces uszlachetniania przerobu i dystrybucji (dla teoretyka i dogmatyka ekonomii może być to niezrozumiałe, ponieważ w szkole uczyli Go, że rozwój naszej cywilizacji był możliwy poprzez podział pracy). Przykładem takiego myślenia i odniesionych dzięki temu sukcesów jest rozwój rolnictwa w państwach Unii Europejskiej, a szczególnie w Holandii. Ażeby znaleźć podobny scenariusz nie trzeba jechać po naukę za Odrę. Tuż za murami Stargardu Szczecińskiego jest przykład rodzimy. Wystarczy prześledzić historię Spółdzielni Witkowo, która – jak wynika z rozmów z jej Liderem – musiała walczyć z podobnymi w/w teoretykami w epoce gospodarki centralnie planowanej. Spółdzielnia wprowadziła wbrew obowiązującej wówczas teorii i praktyce do swojej działalności również przetwórstwo i dystrybucję gotowych produktów do poziomu detalu. Dzięki temu, jako jedno z niewielu gospodarstw rolniczych łagodnie przebyło drogę od socjalizmu do kapitalizmu i rozwija się dalej. Zmiany w otoczeniu powodują, że rośnie konkurencja, ale również pojawiają się nowe szanse, których czasami nie można wykorzystać, bo może zbyt wolno postępuje proces rozwoju lub w otoczeniu pojawiają się silniejsi partnerzy, o których najogólniej mówi się – rynek europejski. Na rynku krajowym w trudzie, acz z sukcesami rywalizują i inne stargardzkie firmy żywnościowe, natomiast wszystkie omawiane podmioty obawiają się konkurencji globalnej. Dla miasta upadek tych firm mógłby się okazać niepowetowaną w przyszłości stratą.

Wyniki diagnozy – szczególnie analizy porównawczej – wykazały, że Stargard Szczeciński znajduje się w fazie rozwoju cechującej się przeciętną dynamiką przemian. Biorąc pod uwagę

przeanalizowane metodą SWOT uwarunkowania rozwoju i zarysowane kierunki przemian (prognozy) podstawowym ograniczeniem w dotychczasowych kierunkach rozwoju miasta jest stan zasobów lokalnych. Można uznać, że gdyby Stargard Szczeciński rozwijał się siłą inercji – tj. bez aktywnej i odpowiednio ukierunkowanej ingerencji w jego rozwój ze strony władz miasta, w sposób który można scharakteryzować jako: odkładanie w czasie kluczowych dla rozwoju przedsięwzięć przy położeniu nacisku na rozwiązywanie problemów doraźnych – to w sytuacji niekorzystnych uwarunkowań (zbliżonych do scharakteryzowanych w scenariuszu pesymistycznym) mogłoby to doprowadzić do głębokich procesów recesyjnych i przeobrażenia miasta w pozbawioną funkcji miastotwórczych jednostkę osadniczą całkowicie zdominowaną przez Szczecin i pozostałe jednostki terytorialne położone w obszarze SZM. W odpowiedni sposób wykorzystane szanse rozwojowe – wynikające z uwarunkowań zewnętrznych, a także z tradycji związanych ze zlokalizowanymi tu działalnościami w odniesieniu zarówno do sfery produkcji jak i usług – w powiązaniu z innymi komplementarnymi i uzupełniającymi funkcjami mogą skutecznie zniwelować wspomniane zagrożenia.

IV. WIZJA MIASTA W PRZYSZŁOŚCI

Wizja Stargardu Szczecińskiego jest projekcją pożądanego obrazu miasta w odległej przyszłości (za co najmniej 25 lat) sformułowaną na podstawie dotychczasowego rozpoznania trendów rozwoju oraz szans i zagrożeń, a także opinii mieszkańców uzyskanych w wyniku badania ankietowego.

Stargard Szczeciński ze względu na:

- położenie w obszarze Szczecińskiego Zespołu Miejskiego oraz w bliskości jednego z najbardziej chłonnych w skali globalnej rynków – w strefie jednego z najbardziej dynamicznie rozwijających się w Europie Centralnej regionów przygranicznych (Euroregionu Pomerania),
- położenie w bliskości przebiegów głównych szlaków komunikacyjnych,
- umiejętne zarządzanie przez władze miasta wykorzystujące w optymalny sposób pojawiające się szanse rozwojowe i unikające zagrożeń,
- tradycję historyczną (szczególnie przynależność do związku miast hanzeatyckich) pieczołowicie i w różnych formach kultywowaną oraz zabytki kultury materialnej (pozwalające na wykreowanie pożądanego, korzystnego wizerunku miasta),
- szczególną dbałość o walory i zasoby środowiska przyrodniczego,
- wzajemnie harmonijne (zarówno na obszarze miasta jak i w relacji do otoczenia) powiązanie trzech wiodących kierunków działalności gospodarczych: rolnictwa, przemysłu i usług,
- wykreowanie silnych funkcji o znaczeniu ponadlokalnym, w tym usługowych, przy jednoczesnym wzmacnianiu funkcji ośrodka lokalnej administracji publicznej (powiatowego),
- atrakcyjny i o wysokim standardzie od strony projektowej i wykonawczej nawiązujący do historycznej świetności sposób zagospodarowania miasta,

jest wyróżniającym się w regionie zachodniopomorskim ośrodkiem nowoczesnych działalności gospodarczych o znaczeniu ponadregionalnym zwłaszcza w dziedzinie przetwórstwa żywności i usług, w tym związanych z wyspecjalizowanym leczeniem, edukacją i obsługą ruchu turystycznego.

W związku z korzystnymi przemianami, w wyniku których miasto stało się jednym z najbardziej atrakcyjnych w regionie miejsc pracy, zamieszkania i wypoczynku, nastąpił jego ludnościowy rozwój (w przedziale od około 80 tys. do uznanej za optymalną liczbę 100 tys. mieszkańców).

Istotną rolę w korzystnym rozwoju Stargardu Szczecińskiego obok lokalnych funkcji miastotwórczych, odgrywają powiązania ze Szczecinem – największym ośrodkiem miejskim w regionie, a także powiązania w skali ponadregionalnej, w tym w szczególności o charakterze międzynarodowym (m.in. w wyniku transgranicznej współpracy w ramach Euroregionu Pomerania). Bliskość chłonnego rynku sprzyja stworzeniu nowoczesnej infrastruktury turystycznej, w tym m.in. kompleksu Aqua – Park zapewniającego wykreowanie konkurencyjnej oferty usługowej w zakresie sportów i rekreacji wodnej.

Odtworzone wybrane budowle charakterystyczne dla zabudowy dawnego Stargardu, a także zrealizowane nowe o wysokim standardzie zarówno od strony projektowej jak i wykonawczej obiekty handlu, usług i zabudowy mieszkaniowej oraz wprowadzone atrakcyjne rozwiązania urbanistyczne i konsekwentna ochrona zasobów środowiska przyrodniczego podnoszą estetykę krajobrazu i w efekcie zapewniają pożądany stan ładu przestrzennego.

Wykreowany atrakcyjny lokalny rynek pracy, bogate wyposażenie w obiekty usług, w tym ze sfery społecznej szczególnie szkolnictwa i opieki zdrowotnej, a także w odniesieniu do życia kulturalnego oraz rekreacji i wypoczynku tworzą klimat wygodnego i bezpiecznego miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Zasadniczą rolę w korzystnych przemianach Stargardu Szczecińskiego odgrywa odpowiednie zagospodarowanie terenu byłego lotniska wojskowego, m.in. poprzez jego wykorzystanie na cele wystawienniczo – handlowo – kongresowe dla sektora żywnościowego i innych branż gospodarczych rozwijanych na obszarze miasta i powiatu.

V. IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW DO ROZWIĄZANIA.

Szanse i zagrożenia rozwoju w zestawieniu z przewidywanymi kierunkami przemian i wizją przyszłego obrazu miasta umożliwiają zidentyfikowanie głównych problemów do rozwiązania.²

Do podstawowych problemów rozwoju miasta zaliczono:

w odniesieniu do środowiska przyrodniczego:

- niski poziom lesistości miasta i jego najbliższego otoczenia,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i zagrożenie wód podziemnych, zanieczyszczenie powietrza,
- katastrofalną degradację środowiska przyrodniczego w rejonie baz paliwowych byłego lotniska wojskowego,

w odniesieniu do gospodarki miasta – jego podstawowych funkcji rozwojowych:

- niewystarczające wykorzystanie w rozwoju miasta jego zasobów i walorów położenia (np. w dziedzinie przetwórstwa żywności i w rozwoju turystyki i rekreacji),
- niedostrzeganie problemów rozwojowych miasta przez władze regionalne,
- wzrost konkurencyjności ośrodków sąsiednich,
- niedokończenie procesów restrukturyzacyjnych,
- niedostatek kapitału inwestycyjnego – brak inwestorów strategicznych,
- brak integracji stosunkowo licznego środowiska menedżersko – biznesowego,
- słabo rozwiniętą infrastrukturę turystyczną (np. brak odpowiedniej bazy hotelowo – pensjonatowej),

²

Wstępne określenie pożądanych funkcji rozwojowych następuje na etapie diagnozy, jednak w kolejnych etapach pracy, tj. prognoz i formułowania wizji następuje ich dalsze rozpoznawanie i doprecyzowywanie – co umożliwia zastosowanie w pracy podejście iteracyjne.

w odniesieniu do zagadnień ludnościowych i sfery społecznej:

- spadek tempa wzrostu ludności,
- niekorzystną sytuację w budownictwie mieszkaniowym,
- zagrożenia wzrostem bezrobocia (zwłaszcza kobiet),

w odniesieniu do infrastruktury technicznej :

- oddalenie miasta od węzłów dwóch autostrad generujących zasadniczy ruch samochodowy w strefie SZM (tj. A-6 Szczecin-Kołbaskowo-Berlin i planowanej A-3 Szczecin-Gorzów-Praga),
- trudności komunikacyjne wywołane w szczególności brakiem obwodnic, niewystarczająca liczba miejsc parkingowych,
- niekorzystna sytuacja w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej: konieczność wymiany ogólnospławnej sieci kanalizacyjnej na rozdzielczą, niezadawalający stan przelewów burzowych,

w odniesieniu do zagospodarowania przestrzennego gminy:

- niekorzystny wizerunek miasta w wyniku: dekapitalizacji substancji budowlanej, niskiego standardu zagospodarowania, braku wykształconego centrum miasta,
- brak odpowiedniego zagospodarowania terenów byłego lotniska wojskowego.

VI. STRATEGIA ROZWOJU

1. MISJA

Zrównoważony rozwój miasta w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym, gospodarczym i społecznym, umożliwiający przekształcenie Stargardu Szczecińskiego w wyróżniające się w regionie zachodniopomorskim atrakcyjne miejsce zamieszkania, pracy i wypoczynku oraz zapewniający przynależne mu miejsce w sieci osadniczej kraju.

2. CELE STRATEGICZNE

Zostały sformułowane trzy równorzędne cele strategiczne:

A. Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku.

B. Wykształcenie silnych funkcji ponadlokalnych.

C. Wzmocnienie lokalnych więzi społecznych oraz wykreowanie wśród mieszkańców silnego poczucia tożsamości z dziedzictwem kulturowym gospodarczym miasta.

Ad. A. Zasadniczą rolę w rozwoju miasta powinny odegrać przemiany, których przebieg powinien cechować się nie tylko wysoką dynamiką wzrostu pożądanych zjawisk i procesów (przemiany o charakterze ilościowym), ale przede wszystkim powinien mieć charakter przemian jakościowych, skoncentrowanych na: podnoszeniu standardu warunków mieszkaniowych oraz standardu

i dostępności usług, wykształceniu atrakcyjnego rynku pracy, szczególnej dbałości o wysoką jakość środowiska przyrodniczego i zagospodarowania przestrzennego.

Ad. B. W pożądanym kierunkach rozwoju Stargardu Szczecińskiego istotnym czynnikiem przemian powinny być wykształcone funkcje ponadlokalne. Pełnienie przez miasto roli silnego ośrodka administracji publicznej szczebla powiatowego sprzyjać będzie rozwojowi komercyjnych działalności gospodarczych, w tym usługowych, zwłaszcza o zasięgu ponadlokalnym. Wśród tych działalności charakter priorytetowy powinny mieć przedsięwzięcia zapewniające utrwalenie i wzmocnienie istniejących – dotychczas korzystnych – kierunków rozwojowych oraz wprowadzające atrakcyjne nowe funkcje związane przede wszystkim z:

- wykreowaniem Stargardu Szczecińskiego jako znaczącego w regionie zachodniopomorskim i w kraju ośrodka obsługi, w tym logistycznej w zakresie produkcji oraz przetwórstwa żywności,*
- wykształceniem wyspecjalizowanych działalności usługowych, w tym: szkolnictwa, lecznictwa w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych, odnowy biologicznej oraz turystyki i rekreacji.*

Ad. C. Jak wykazała diagnoza stanu, Stargard Szczeciński lokuje się w skali kraju jak i regionu na pozycji nie odpowiadającej zarówno jego potencjalnym możliwościom rozwojowym, jak i jego bogatej tradycji historycznej. Sytuacja ta w dużym stopniu jest wynikiem realizowanej nie tylko w latach powojennych (do roku 1989), ale również i w ostatniej dekadzie, polityki władz regionalnych i krajowych. Stąd uznano za zasadne wyeksponowanie w misji działań na rzecz przywrócenia miastu przynależnego mu miejsca w regionie i kraju. W działaniach tych kluczową rolę powinny odgrywać przedsięwzięcia wzmocniające wśród społeczności lokalnej poczucie własnej wartości, wynikające z walorów dziedzictwa kulturowego i tradycji gospodarczych i w efekcie sprzyjające integracji mieszkańców miasta wokół realizacji jego celów rozwojowych. Uzasadnione jest to specyfiką sytuacji Stargardu Szczecińskiego, którego dzieje zarówno te bardziej odległe jak i z nowszej historii, w tym zwłaszcza związane bezpośrednio z jego obecnymi mieszkańcami, wymagają szczególnie umiejętnego formułowania zasad polityki rozwojowej miasta (np. biorąc pod uwagę szanse związane z bliskością jednego z najbardziej atrakcyjnych w skali globalnej rynków oraz uwzględniając zagrożenia wynikające z roszczeniowej postawy niektórych środowisk politycznych zachodniego sąsiada – kształtujące klimat społeczny nieprzychylny napływowi obcego kapitału).

3. CELE OPERACYJNE I ZADANIA

Cele strategiczne realizowane będą przez cele operacyjne koncentrujące się na rozwiązywaniu problemów szczegółowych przedstawionych w formie zadań. Wyróżniono 18 równorzędnych, uznanych za najważniejsze celów operacyjnych oraz odpowiadające im zadania.

lp.	Zestawienie celów operacyjnych i zadań	Zadania do realizacji przez miasto	Zadania postulowane do realizacji przez powiat	Zadania postulowane do realizacji przez władze wojewódzkie lub krajowe	Ad. cele strateg.
1.	<p>Dostosowanie zarządzania miastem do warunków gospodarki rynkowej:</p> <p>1.1.Kontynuowanie działań na rzecz usprawnienia funkcjonowania Urzędu Miejskiego (m.in. podnoszenie kwalifikacji pracowników, usprawnienie przepływu informacji i obsługi interesantów).</p> <p>1.2.Wyposażenie władz miasta w instrumenty zapewniające skuteczne zarządzanie miastem: uchwalenie i wdrożenie strategii rozwoju społeczno-gospodarczego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, sporządzenie i uchwalenie – wynikających ze studium – miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, opracowanie i wdrażanie strategii marketingowych.</p> <p>1.3.Kontynuowanie prac nad stworzeniem bazy danych o mieście.</p>	<p>●</p> <p>●</p> <p>●</p>			A, B
2.	<p>Aktywna gospodarka nieruchomościami:</p> <p>2.1.Tworzenie zasobu gruntów.</p> <p>2.2.Kontynuacja działalności ofertowej i promocyjnej w ramach strategii</p>	<p>●</p> <p>●</p>			A, B

	marketingowej.				
3.	<p>Wzmocnienie i wzbogacenie środowiska przyrodniczego oraz dalsze przeciwdziałanie jego degradacji:</p> <p>3.1.Dalsza stopniowa rekultywacja środowiska przyrodniczego w strefie byłego lotniska wojskowego.</p> <p>3.2.Zachowanie, wzmacnianie, bądź odtwarzanie podstawowych funkcji ekologicznych doliny rzeki Iny, uwzględniające zagrożenie powodziowe.</p> <p>3.3.Wzmocnienie kondycji ekologicznej i wzbogacenie zieleni miejskiej, w tym zwiększenie lesistości.</p> <p>3.4.Właściwe użytkowanie najlepszych gleb oraz ochrona powierzchni ziemi przed erozją.</p> <p>3.5.Poprawa czystości wód powierzchniowych - utrzymanie przynajmniej II klasy czystości rzeki Iny - oraz przeciwdziałanie degradacji wód podziemnych.</p> <p>3.6.Przeciwdziałanie zanieczyszczaniu powietrza oraz hałasowi i wibracjom, w tym m.in. podjęcie działań w zakresie zmniejszenia uciążliwości związanych z funkcjonowaniem poligonu wojskowego w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej (w granicach miasta).</p> <p>3.7.Ocena realizacji i weryfikacja programu ochrony środowiska.</p> <p>3.8.Podnoszenie świadomości ekologicznej i pobudzanie aktywności mieszkańców na rzecz poprawy stanu środowiska przyrodniczego.</p>	<p>●</p> <p>●</p> <p>●</p> <p>●</p> <p>●</p> <p>●</p> <p>●</p> <p>●</p>	<p>X</p> <p>X</p>		A, B
4.	<p>Poprawa urbanistycznego wizerunku miasta:</p> <p>4.1.Przystąpienie do rekonstrukcji Starego Miasta jako centrum usług</p>	<p>●</p>			A, B

	<p>administracyjno – turystyczno – handlowych (lokalizacja usług centrotwórczych: instytucje administracji publicznej, instytucje finansowo-biznesowe, ośrodek kultury, galerie, dom towarowy, gastronomia).</p> <p>4.2.Podjęcie działań zmierzających do przekształcenia zabudowy pawilonowej przy Rynku Staromiejskim w dostosowaniu do rekonstruowanej Starówki (odpowiadające prestiżowi miejsca jej lokalizacji).</p> <p>4.3.Przekształcenie zabudowy nad Kanałem Młyńskim (likwidacja starej substandardowej zabudowy i wprowadzanie w jej miejsce atrakcyjnych form zabudowy mieszkaniowo – usługowej).</p> <p>4.4.Modernizacja współczesnej (powojennej) zabudowy mieszkaniowej na Starym Mieście w celu dostosowania jej do zakładanego charakteru tego rejonu miasta.</p> <p>4.5.Uporządkowanie zagospodarowania w strefie przydworcowej – w Śródmieściu (likwidacja substandardowej zabudowy, wprowadzanie odpowiedniej zabudowy usługowej, np. budowa centrum handlowego i centrum biznesu, rewitalizacja zabudowy mieszkaniowej, m.in. w nawiązaniu do zachowanych i odtworzonych fragmentów architektury przedwojennej).</p>	<p>●</p> <p>●</p> <p>●</p> <p>●</p>			
5.	<p>Poprawa układów komunikacji lokalnej i zewnętrznej:</p> <p>5.1.Budowa obejścia południowego miasta w ciągu drogi ekspresowej S-10 oraz budowa pełnej obwodnicy Śródmieścia (wewnętrznego pierścienia komunikacyjnego).</p> <p>5.2.Optymalne powiązanie z głównymi w regionie drogami komunikacji samochodowej (z istniejącą autostradą A-6 i projektowaną A-3).</p>	<p>●</p>	<p>X</p> <p>X</p>	<p>XXX</p> <p>XX</p>	<p>A, B</p>

	5.3.Rozwiązanie problemu miejsc parkingowych. 5.4.Poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego.	● ●	X		
6.	Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej: 6.1.Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (m.in.: ochrona terenów ujęć wody „Południe” i „Północ”, zachowanie w rezerwie zatwierdzonego ujęcia „Północ” i jego rozbudowa w sytuacji dynamicznego rozwoju miasta lub wyeksploatowania ujęcia „Południe”, rozbudowa oczyszczalni ścieków w zakresie higienizacji i kompostowania osadów, kontynuacja wymiany ogólnospławnej sieci kanalizacyjnej na rozdzielczą, modernizacja przelewów burzowych). 6.2.Rozbudowa sieci gazowej, ciepłowniczej i telefonicznej na terenie miasta zgodnie z programami rozwojowymi poszczególnych sieci. 6.3.W przypadku intensywnej rozbudowy południowej części miasta, budowa trzeciej stacji energetycznej rozdzielczej (110/15 kV) Stargard Południe.	● ● ●			A, B
7.	Podwyższenie standardu usług w sferze społecznej. Wyrównanie poziomu życia mieszkańców w poszczególnych częściach miasta: 7.1.Rozwój sieci szkół podstawowych, gimnazjów i przedszkoli zgodnie z potrzebami występującymi na terenie miasta. 7.2.Podjęcie działań zmierzających do rozszerzenia sieci szkolnictwa ponadgimnazjalnego w dostosowaniu do potrzeb rynku pracy. 7.3.Tworzenie warunków do rozwoju usług (w tym komercyjnych) wraz z rozwojem terenów mieszkaniowych. 7.4.Podjęcie działań w celu wykształcenia dzielnicowych ośrodków usługowych, m.in.:	● ● ●	X		A, B

	poprzez plany miejscowe i politykę podatkową. 7.5.Kontynuacja działań dotyczących budowy nowego cmentarza komunalnego z zapleczem usługowym.	●			
8.	Poprawa warunków mieszkaniowych: 8.1.Realizacja polityki mieszkaniowej zgodnie z uchwalonym „Lokalnym programem polityki mieszkaniowej Miasta Stargardu Szczecińskiego na lata 1999 – 2002” (w tym w odniesieniu do prywatyzacji mieszkań komunalnych oraz rozwoju zasobów mieszkaniowych, z uwzględnieniem słabszej ekonomicznie grupy mieszkańców). 8.2.Rehabilitacja starych zasobów mieszkaniowych. 8.3.Opracowanie planów miejscowych dla terenów przewidzianych pod rozwój mieszkalnictwa. 8.4.Podnoszenie atrakcyjności i dostępności planowanych terenów mieszkaniowych w wyniku wyposażania ich w infrastrukturę techniczną (z preferencją dla zorganizowanego budownictwa indywidualnego i taniego budownictwa czynszowego).	● ● ● ●			A, B
9.	Pobudzanie i wspomaganie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości: 9.1.Tworzenie klimatu sprzyjającego wykształceniu prężnej organizacji zrzeszającej przedsiębiorców z obszaru miasta. 9.2.Współdziałanie z wybranymi przedsiębiorcami z obszaru powiatu. 9.3.Stosowanie ułatwień w dostępie do określonych zasobów (np. ulgi i zwolnienia podatkowe), szczególnie dla inwestorów w sposób znaczący oddziałujących na	● ● ●			A, B

	<p>lokalny rynek pracy (tworzących nowe miejsca pracy).</p> <p>9.4.Organizacja doradztwa i szkoleń.</p>	●			
10.	<p>Działania na rzecz aktywizacji zawodowej bezrobotnych:</p> <p>10.1. Wspomaganie działań w zakresie doksztalcania i przekwalifikowywania bezrobotnych. Organizowanie kursów zawodowych umożliwiających dostosowanie kwalifikacji bezrobotnych do potrzeb lokalnego rynku pracy.</p> <p>10.2. Stworzenie preferencji dla osób bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą na własny rachunek.</p>		X		A
11.	<p>Działania na rzecz wykształcenia silnego ośrodka powiatowego:</p> <p>11.1. Kontynuowanie współpracy z władzami powiatowymi w celu współdziałania przy rozwiązywaniu problemów kluczowych dla funkcjonowania i rozwoju miasta.</p> <p>11.2. Podniesienie standardu istniejących obiektów zajmowanych przez instytucje powiatowe.</p>	●		X	B, A
12.	<p>Zaktywizowanie działań w ramach współpracy transgranicznej:</p> <p>12.1.Ukierunkowanie działań na rozwój przedsiębiorczości i rozbudowę infrastruktury ekonomicznej miasta (podmiotów gospodarczych oraz instytucji tworzących bazę dla pożądanego, gospodarczego rozwoju miasta), zwłaszcza związanej z przetwórstwem żywności i rozwojem turystyki (m.in. w nawiązaniu do celu nr 13).</p>	●			B, A
13.	<p>Wykreowanie Stargardu Szczecińskiego jako regionalnego centrum wystawienniczo – handlowo – kongresowego przede wszystkim w zakresie produkcji i przetwórstwa żywności:</p>				B, A

	<p>13.1. Adaptacja byłego lotniska wojskowego zgodnie z nowym planem zagospodarowania przestrzennego.</p> <p>13.2. Podjęcie działań na rzecz zorganizowania targów rolnych na terenie byłego lotniska wojskowego.</p> <p>13.3. Współdziałanie z podstawowymi producentami w powiecie (zwłaszcza ze spółdzielnią „Agrofirma” z Witkowa).</p> <p>13.4. Nawiązanie współpracy z wybranymi organizacjami oraz instytucjami z regionu i kraju w celu stworzenia odpowiedniej bazy technologicznej, naukowo – badawczej i logistycznej.</p> <p>13.5. Realizacja w przyszłości w strefie byłego lotniska wojskowego większego centrum usługowego, w tym usług rekreacyjnych i kulturalno – rozrywkowych.</p>	<p>●</p> <p>●</p> <p>●</p> <p>●</p> <p>●</p>			
14.	<p>Rozwój funkcji lecznictwa oraz odnowy biologicznej:</p> <p>14.1. Rozbudowa szpitala.</p> <p>14.2. Rozbudowa i nadanie rangi międzynarodowej ośrodkowi rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych – poszerzenie zakresu oferowanych usług o osoby dorosłe, rozbudowa infrastruktury związanej z rehabilitacją osób niepełnosprawnych, np. w zakresie hydroterapii, nawiązanie współpracy z odpowiednimi ośrodkami w kraju (np. zlokalizowanymi w Konstancinie – Jeziornej k / Warszawy).</p> <p>14.3. Podjęcie działań w celu utworzenia w mieście filii Akademii Wychowania Fizycznego o kierunku rehabilitacji.</p> <p>14.4. Rozwój usług o charakterze profilaktyki zdrowotnej, w tym z zakresu odnowy biologicznej.</p>	<p>☀</p> <p>☀</p> <p>●</p>	<p>X</p> <p>X</p>	<p>XX</p> <p>XX</p>	<p>B, A</p>

15.	Rozbudowa infrastruktury turystycznej: 15.1.Rozwój bazy materialnej rekreacji i sportu (w tym przystąpienie do stworzenia kompleksu Aqua – Park, świadczącego usługi w zakresie sportów i rekreacji wodnej). 15.2.Rozbudowa bazy hotelowo – pensjonatowej. 15.3.Poszerzenie oferty usług turystyczno-rekreacyjnych i jej aktywna promocja.	● ● ●				B, A
16.	Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej wokół rozwiązywania problemów rozwoju miasta: 16.1.Podjęcie działań kreujących „korzystny klimat społeczny” sprzyjający realizacji strategii.	●				C
17.	Wspieranie przez władze Stargardu Szczecińskiego rozwoju organizacji pozarządowych (działających w ważnych dla miasta dziedzinach): 17.1.Opracowanie i wdrożenie programu współpracy z organizacjami pozarządowymi.	●				C
18.	Wykreowanie zindywidualizowanego charakteru miasta jako ośrodka kultury w nawiązaniu do jego tradycji historycznych i kulturowych: 18.1.Opracowanie i wdrożenie programu odpowiednich imprez, w tym rocznicowych.	●				C, B

Oznaczenia: ● - zadania władz miasta, ☀ - działania inicjatywne władz miasta (w zakresie zadań o charakterze ponadlokalnym)
X – zadania władz powiatowych, **XX** – zadania władz wojewódzkich, **XXX** – zadania władz krajowych

4. KIERUNKI DZIAŁAŃ WŁADZ MIASTA. WARIANT DYNAMICZNEGO ROZWOJU.

Wymieniony zestaw 18 celów operacyjnych i odpowiadających im zadań określa zakres działań, przed jakimi staną władze lokalne. Drogi dojścia za ich pomocą do celów strategicznych mogą być jednak różne. Sformułowana w postaci misji, celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań strategia Stargardu Szczecińskiego należy do kategorii strategii wzrostu³. Zakładając, że przebieg przewidywanych przemian będzie zbliżony do prognozy przedstawionej w scenariuszu umiarkowanym można wyróżnić dwa zasadnicze warianty tej strategii (kierunków działań władz lokalnych):

- Wariant przyspieszonego (dynamicznego) rozwoju,
- Wariant rozwoju zachowawczego (odłożonego w czasie).

Różnica między wymienionymi wariantami polega na przyjęciu odmiennych priorytetów w realizacji strategii, co w konsekwencji oznacza wybór między szybszym - bardziej dynamicznym lub wolniejszym – zachowawczym dochodzeniem do założonych celów strategicznych. W sytuacji Stargardu Szczecińskiego, który cechuje się słabymi walorami lokalnymi i którego podstawowe szanse rozwojowe wynikają z uwarunkowań zewnętrznych, szczególnego znaczenia nabiera umiejętność zarządzania - w ujęciu tzw. „władzy przedsiębiorczej” (w dostosowaniu do zmiennych - szeroko rozumianych - warunków otoczenia w jakich funkcjonuje miasto)⁴.

³ W przyjętej klasyfikacji strategii ogólnych tj. opracowywanych na poziomie organizacji gospodarczych (w odniesieniu do jednostek terytorialnych ich odpowiednikiem jest np. strategia na poziomie miasta) wyróżnia się następujące zasadnicze kategorie:

- Strategie wzrostu
- Strategie stabilizacji
- Strategie obronne
- Strategie kombinowane (L. Rue, P. G. Holland „Strategic Management”, Mc Graw Hill Pub. Company, New York, 1989)

⁴ W propagowanych w ostatnich latach w Polsce przez organizacje pomocowe zasadach zarządzania strategicznego na poziomie lokalnym (np. przez US AID) istotną rolę odegrała koncepcja tzw. „władzy przedsiębiorczej” sformułowana przez D. Osborne’a i T. Gaeblera (1992), która w dużym stopniu przyczyniła się do powszechnego stosowania ujęć strategicznych w działalności władz publicznych (różnego szczebla) Stanów Zjednoczonych.

Według tej koncepcji władze publiczne, ograniczając bezpośrednią działalność inwestycyjną coraz częściej występują w roli menedżera aktywizującego rozwój gospodarczy jednostki terytorialnej. Według tej koncepcji władza przedsiębiorcza cechuje się: pobudzaniem konkurencji między podmiotami świadczącymi usługi, przekazywaniem swoich uprawnień obywatelom, oceną sprawności i jakości pracy swoich agend według uzyskanych wyników, kierowaniem się nie tylko przepisami i regulaminami ale również spełnianą misją, traktowaniem obywateli korzystających z usług jako klientów, zapobieganiem w powstawaniu problemów, aktywnością w zdobywaniu środków finansowych a nie tylko w ich wydawaniu, decentralizacją uprawnień – dopuszczając obywateli do zarządzania, przedkładaniem mechanizmów rynkowych nad mechanizmy biurokratyczne, aktywizowaniem współpracy wszystkich sektorów tj. – publicznego, prywatnego i społecznego (np. w rozwiązywaniu problemów społecznych.).

Wariant zachowawczego rozwoju oznacza mniejszą aktywność i przedsiębiorczość władz miasta wyrażającą się w tendencji do odkładania w czasie realizacji najtrudniejszych (ale jednocześnie z długofalowego punktu widzenia najważniejszych) przedsięwzięć, co w efekcie może uniemożliwić osiągnięcie zakładanych celów.

Realizacja wariantu rozwoju przyśpieszonego wymaga szczególnie aktywnego, przedsiębiorczego działania władz i mieszkańców miasta. W kierunkach działań należy położyć nacisk na realizację przedsięwzięć związanych z podnoszeniem atrakcyjności lokalizacji inwestycji oraz rozwojem funkcji ponadlokalnych. Wśród tych działań znaczenie priorytetowe mają:

1. Doskonalenie zarządzania miastem.
2. Rozwój komunikacji i infrastruktury technicznej.
3. Wykreowanie korzystnego urbanistycznego wizerunku miasta.
4. Wzmocnienie zasobów środowiska przyrodniczego.
5. Rozwijanie istniejących i wprowadzanie innych nowoczesnych działalności gospodarczych, zarówno produkcyjnych jak i usługowych, w tym w zakresie: przetwórstwa żywności, usług turystyczno – rekreacyjnych, szkolnictwa, wykreowania na obszarze miasta Centrum Wystawienniczo – Handlowego, wykształcenia silnego ośrodka rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz usług z zakresu profilaktyki zdrowotnej.
6. Wykształcenie silnego ośrodka powiatowego.
7. Zaktywizowanie współpracy międzynarodowej z wybranymi ośrodkami miejskimi, w tym w ramach Euroregionu Pomerania.

Wśród wymienionych wyżej priorytetów (sprecyzowanych w zamieszczonych wyżej celach operacyjnych i zadaniach) znajdują się działania wchodzące w zakres kompetencji władz powiatu i województwa. Ich realizacja wymaga podjęcia określonych działań inicjatywnych ze strony władz miasta, w tym nawiązania bliskiej współpracy z organami administracji publicznej zarówno szczebla powiatowego jak i wojewódzkiego.

Realizacja wymienionych wyżej kierunków działań wymaga:

- Zastosowania strategii aliansu w odniesieniu do wybranych partnerów tj. nawiązania przez władze miasta bliskiej partnerskiej współpracy z innymi jednostkami terytorialnymi, w tym z władzami powiatu i sąsiednich gmin, a także z odpowiednimi instytucjami i podmiotami – również

zagranicznymi – w tym z sektora prywatnego np. w ramach tworzenia Centrum Wystawienniczo – Handlowego (program 10.1) w formie korporacji z udziałem partnerów z sektora prywatnego i publicznego.

- Uzyskania przychylności i poparcia władz regionalnych i krajowych m.in. z uwagi na ponadlokalny charakter przewidywanych przedsięwzięć. Drogą prowadzącą do uzyskania poparcia władz krajowych i regionalnych dla celów rozwoju społeczno – gospodarczego i przestrzennego miasta może być utworzenie scharakteryzowanej wyżej organizacji, opracowanie w jej ramach koncepcji rozwojowych i odpowiednich dokumentacji (techniczno – ekonomicznych) konkretnych przedsięwzięć i ich nagłośnienie w mediach regionalnych i krajowych przy prowadzonym jednocześnie lobbingu w liczących się środowiskach gospodarczych i politycznych.

VII. PROGRAM DZIAŁAŃ WŁADZ MIASTA ORAZ ZADANIA LEŻĄCE W KOMPETENCJI WŁADZ POWIATU I WOJEWÓDZTWA.

Przedstawiony program obejmuje przedsięwzięcia, których realizacji powinien podjąć się samorząd lokalny w obecnej, jak i w następnych kadencjach. W jego skład wchodzi 25 programów cząstkowych obejmujących: wykaz konkretnych zadań, ich oczekiwane efekty, podmioty wykonujące, instrumenty realizacji oraz środki. Kilka programów przedstawiono w formie rozbudowanej: tj. pakietów programów (programy nr: 4, 6, 10, 13). Wyróżnienie ośmiu programów w pakiecie dotyczącym ochrony walorów i zasobów środowiska przyrodniczego (program nr 4) podkreśla znaczenie tych działań dla przyszłego korzystnego rozwoju miasta. Kolejność programów odpowiada kolejności celów operacyjnych – poszczególne programy odniesiono do odpowiadających im celów operacyjnych (numery celów operacyjnych zamieszczono w kwadratowych nawiasach).

Zadania uznane za priorytetowe wyróżniono na szarym tle (pierwsze w kolejności działania podkreślono ciemniejszym tłem)⁵.

Zadania, których realizacja leży w kompetencjach władz powiatowych, regionalnych i krajowych zostały wyróżnione kursywą i następującymi oznaczeniami:

XXX – zadania władz krajowych.

XX – zadania władz wojewódzkich.

X – zadania władz powiatowych.

 - działania inicjatywne władz miasta (w zakresie zadań o charakterze ponadlokalnym).

⁵ Wyboru priorytetowych – według wariantu przyspieszonego rozwoju – przedsięwzięć (zadań) w ramach poszczególnych programów operacyjnych, do których realizacji samorząd lokalny powinien przystąpić w pierwszej kolejności dokonano przy wykorzystaniu metody GE (wieloczynnikowej macierzy General Electric).

1. [1] Kontynuacja prac nad stworzeniem lokalnej bazy danych (zintegrowanego systemu informacyjnego miasta).

Oczekiwane efekty:

- Podniesienie efektywności pracy poszczególnych wydziałów Urzędu Miejskiego.
- Usprawnienie procesów decyzyjnych w zarządzaniu miastem.
- Zapewnienie sprawnej i kompetentnej obsługi interesantów.

Zadania:

- Dalsze rozwijanie współpracy z odpowiednimi instytucjami zainteresowanymi przedsięwzięciem, w tym z władzami powiatu oraz regionu, a także z instytucjami zobligowanymi do tworzenia baz danych w przekrojach terytorialnych np. ze służbami statystycznymi i geodezyjnymi.
- Kontynuowanie prac nad projektem lokalnej bazy danych (w ramach opracowanego długofalowego programu komputeryzacji UM) w tym m.in.:
 - aktualizowanie potrzeb informacyjnych i informatycznych Urzędu Miejskiego szczególnie w odniesieniu do podstawowych zbiorów informacji dotyczących rozwoju i funkcjonowania Stargardu Szczecińskiego w tym m.in.: społecznej i gospodarczej, finansowej, marketingowej, o terenie i jego zagospodarowaniu, o środowisku przyrodniczym,
 - stopniowe – ewolucyjne rozbudowywanie systemu w wyniku wdrażania, w miarę możliwości jego kolejnych modułów (zgodnie z opracowanym programem).

Podmiot:

- Organy miasta.

Instrumenty realizacji:

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.
- Opracowany długofalowy program komputeryzacji Urzędu Miejskiego.

Środki:

- Budżet miasta.

2. [1] Aktywna działalność marketingowa.

Oczekiwane efekty:

- Podniesienie konkurencyjności Stargardu Szczecińskiego w stosunku do innych ośrodków miejskich w regionie i w kraju (m.in. podniesienie atrakcyjności do lokalizacji inwestycji - pożądanym dla rozwoju miasta).
- Wykreowanie korzystnego wizerunku miasta.
- Wypromowanie dóbr lokalnych.

Zadania:

- Opracowanie długofalowego planu marketingowego (strategii marketingowej) przy wykorzystaniu strategii rozwoju społeczno-gospodarczego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta⁶.
- Wdrożenie opracowanego planu - prowadzenie aktywnej działalności promocyjnej na określonych w planie marketingowym rynkach przy wykorzystaniu zróżnicowanych środków propagandy marketingowej.

Podmiot:

- Organy miasta.

Instrumenty realizacji :

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta.
- Odpowiednie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
- Opracowany plan marketingowy.

Środki:

- Budżet miasta.
- Środki pochodzące od zainteresowanych promocją podmiotów gospodarczych.

⁶ Strategia marketingowa powinna wspomagać realizację celów strategii rozwoju społeczno-gospodarczego miasta. Przedmiotem strategii marketingowej powinno być :

- Ustalenie, za pomocą jakich dóbr, w jakich dziedzinach i na jakich rynkach miasto powinno konkurować,
- Ocena aktualnej pozycji konkurencyjnej miasta w stosunku do innych ośrodków miejskich
- Określenie sposobów zwiększenia konkurencyjności i osiągnięcia pożądanej pozycji (za pomocą odpowiedniego programu działań ofertowych i promocyjnych).

3. [2] Opracowanie i realizacja strategii w gospodarce nieruchomościami.

Oczekiwane efekty:

- Przyciągnięcie na teren miasta inwestorów i kapitału poprzez stymulowanie rynku nieruchomości tj. wprowadzanie do obrotu atrakcyjnych zasobów nieruchomości na cele rozwoju działalności gospodarczych, rozwoju budownictwa mieszkaniowego (wielo – i jednorodzinne) oraz rekonstrukcji starej części miasta jako centrum o funkcji turystyczno-handlowo-usługowej.
- Wzrost: dochodów z podatku od nieruchomości, opłat za użytkowanie wieczyste i dzierżawę, czynszów za najem, dochodów od działalności gospodarczej osób fizycznych oraz wzrost udziału miasta w podatkach państwowych.

Zadania:

- Tworzenie oferty nieruchomości dla inwestorów:
 - sformułowanie polityki miasta w zakresie gospodarki nieruchomościami zgodnie ze strategią rozwoju społeczno-gospodarczego (określenie : własnych potrzeb w zakresie inwestycji z dziedziny infrastruktury technicznej i społecznej oraz komunalnego budownictwa mieszkaniowego, sposobu wykorzystania nieruchomości komunalnych, możliwości tworzenia zasobu gruntów na cele rozwoju, restrukturyzacji i rewitalizacji zagospodarowania miasta w tym budowy centrum),
 - tworzenie zasobu gruntów (na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, w pierwszej kolejności na obszarach strategicznych),
 - przygotowywanie terenów komunalnych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej (scalanie terenów i podział na działki budowlane, wybudowanie niezbędnej infrastruktury technicznej i dróg, likwidacja substandardowej zabudowy nad Kanałem Młyńskim),
 - zwiększenie dostępności terenów dla inwestycji mieszkaniowych i gospodarczych (przygotowania terenów pod inwestycje, udostępnianie gruntów komunalnych w formie: użytkowania wieczystego i dzierżawy, aportu do wspólnego przedsięwzięcia z inwestorem),
 - organizacja banku informacji o nieruchomościach w ramach zintegrowanej bazy danych o mieście oraz prowadzenie monitoringu rynku nieruchomości,
 - korekta dotychczasowych i opracowanie nowych ofert dla inwestorów o nieruchomościach do zabudowy i zagospodarowania (np. dla terenów byłego lotniska wojskowego) według podziału funkcjonalnego (przygotowywanie informacji o nieruchomościach : lokalizacja, rodzaj własności,

forma władania, numer działki, powierzchnia terenu, infrastruktura techniczna, istniejące obiekty; przygotowanie warunków zabudowy i zagospodarowania na podstawie ustaleń planów miejscowych; opracowanie tekstowe i graficzne ofert oraz ich publikacja),

- przygotowywanie przetargów dla nieruchomości komunalnych przeznaczonych do zbycia (sprzedaż lub użytkowanie wieczyste).
- Ustalenie atrakcyjnych i konkurencyjnych warunków pozyskiwania nieruchomości przez inwestorów:
 - sprzedaż nieruchomości po stosunkowo niskich cenach pod warunkiem spełnienia określonych przez miasto warunków dotyczących profilu działalności gospodarczej, remontu czy modernizacji budynku lub lokalu, rekonstrukcji fragmentu zabudowy,
 - oddawanie (odpłatne) nieruchomości w użytkowanie wieczyste,
 - przyznanie inwestorom ulg podatkowych i w opłatach lokalnych (zwolnienie z podatku od nieruchomości w określonym okresie lub rezygnacja z poboru do czasu uruchomienia działalności gospodarczej, w uzasadnionych przypadkach udzielanie bonifikaty od pierwszej opłaty rocznej i opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego gruntu),
 - wnoszenie przez miasto nieruchomości w postaci aportu do przedsięwzięcia wspólnego z inwestorem (np. teren byłego lotniska wojskowego),
 - w uzasadnionych przypadkach zbywanie nieruchomości w drodze bezprzetargowej, z zachowaniem obowiązujących przepisów.
- Rozpowszechnianie i promocja ofert o nieruchomościach wśród potencjalnych inwestorów:
 - kierowanie różnych ofert na rynki : lokalny, regionalny, krajowy i międzynarodowy (z uwzględnieniem Euroregionu „Pomerania”),
 - przekazywanie ofert w sposób bezpośredni (informacja w Urzędzie Miejskim, wysyłka do określonych osób fizycznych i prawnych, przedstawianie na Targach INVEST CITY w Poznaniu oraz Międzynarodowych Targach Nieruchomości MIPIM w Cannes we Francji) i pośredni (zamieszczanie ofert w prasie i specjalnych wydawnictwach gospodarczych⁷, kierowanie do agencji obrotu nieruchomościami Państwowej Agencji Inwestycji Zagranicznych, Fundacji Promocji Gmin Polskich, polskich przedstawicielstw ekonomiczno-handlowych za granicą),

⁷ m.in. : Polska Giełda Nieruchomości, Lokale Immobilia, Estates News, The Coastal Times, The Official Journal of European – American Business Council Corporate.

- stosowanie różnych środków promocji w stosunku do wyróżnionych segmentów rynku nieruchomości (publikacje ofertowe, media, targi gospodarcze, Internet).

Podmiot:

- Organy miasta.

Instrumenty realizacji:

- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta.
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (w tym sporządzony dla terenu byłego lotniska wojskowego w Kluczewie i centrum miasta).
- Ustawa z 21. 08. 1997 o gospodarce nieruchomościami⁸.
- Ustawa z 7.07. 1994 o zagospodarowaniu przestrzennym.
- Ustawa z 12. 01. 1991 o podatkach i opłatach lokalnych.
- Ustawa z 20. 02. 1997 o działalności gospodarczej gmin.

Środki finansowania:

- Budżet miasta.

4. [3] Programy dotyczące wzmocnienia środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałania jego degradacji.

4.1. Ograniczanie degradacji i stopniowa rekultywacja środowiska przyrodniczego w rejonie byłego lotniska wojskowego.

Oczekiwane efekty:

- Wyraźna poprawa stanu środowiska przyrodniczego.

⁸ W punkcie instrumenty realizacji odniesiono się do zasadniczych kategorii tych instrumentów. Zamieszczając przykłady podstawowych, dla danej dziedziny, aktów legislacyjnych (ustaw) nie odnoszono się do ich kolejnych nowelizacji (np. w przypadku nowelizacji ustaw o gospodarce nieruchomościami i zagospodarowaniu przestrzennym). Modyfikacja prawa, w obecnych warunkach przemian ustrojowych i gospodarczych Polski, będzie procesem kontynuowanym przez kilka

Zadania:

- Opracowanie pełnej charakterystyki środowiska przyrodniczego opartej na szczegółowych badaniach terenowych (m.in. udokumentowanie walorów florystyczno-faunistycznych doliny Gowienicy Miedwiańskiej oraz innych terenów o dużym stopniu naturalności i różnorodności biologicznej).
- Kontynuowanie prac rekultywacyjnych zmierzających do oczyszczenia wód, pokrywy glebowej i powierzchni ziemi (m.in. dalsze pompowanie i usuwanie produktów ropopochodnych z wód podziemnych i gleby, likwidacja licznych wylewisk nieczystości i wysypisk śmieci).
- Weryfikacja miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględniająca przyrodniczą wartość poszczególnych obszarów i stopień ich degradacji (m.in. zachowanie ważnego ciągu ekologicznego wzdłuż Gowienicy Miedwiańskiej).
- Kontynuacja działań dotyczących tworzenia "miasta-ogrodu" na terenie osiedla mieszkaniowego zlokalizowanego na obszarze byłego lotniska wojskowego.

4.2. Zachowanie, wzmacnianie i odtwarzanie podstawowych funkcji ekologicznych doliny Iny z uwzględnieniem zagrożenia powodziowego.

Oczekiwane efekty:

- Poprawa funkcjonowania korytarza ekologicznego.

Zadania:

- Wspieranie modernizacji bądź likwidacji niektórych elementów zainwestowania (m.in. usuwanie prowizorycznej i substandardowej zabudowy w pobliżu koryta rzecznego, rezygnacja ze szczelnych ogrodzeń i murów).
- Zwiększanie naturalności i różnorodności szaty roślinnej (m.in. unaturalnienie koryta i brzegów rzeki, odtwarzanie niektórych starorzeczy i oczek wodnych, wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień w formie kępowej).

najbliższych lat. Powszechnie są dostępne odpowiednie opracowania dotyczące aktualnie obowiązujących i znowelizowanych rozwiązań legislacyjnych np. system informacyjny „LEX”.

- Preferowanie ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk oraz ogrodów działkowych (m.in. ograniczanie nadmiernego nawożenia i stosowania środków ochrony roślin, propagowanie ekologicznych metod uprawiania działki).
- Egzekwowanie zasad gospodarowania obowiązujących w obszarach prawnie chronionych (m.in. przestrzeganie zaleceń obowiązujących w strefach ochrony ujęć wody oraz zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego).

X ☀ *Zainicjowanie działań na rzecz wdrożenia kompleksowego projektu zabezpieczeń przeciwpowodziowych (m.in. budowa zbiorników retencyjnych na dopływach Iny; modernizacja wałów przeciwpowodziowych i innych urządzeń ochronnych).*

- Zapewnienie wysokiej jakości wód rzecznych (przedsięwzięcia jak w programie 4.5.).

4.3. Wzmacnianie kondycji ekologicznej i wzbogacanie zieleni miejskiej, w tym zwiększanie lesistości.

Oczekiwane efekty:

- Wzrost trwałości i naturalności szaty roślinnej.

Zadania:

- Doprowadzenie do istotnego wzrostu lesistości w mieście i jego najbliższym otoczeniu (m.in. określenie zakresu dolesień i harmonogramu ich realizacji, ewentualna weryfikacja zadań zawartych w operatach urzędzeniowych lasu).
- Kontynuowanie rewaloryzacji zieleni o charakterze parkowym (m.in. stałe kontrolowanie stanu zieleni w parkach i na cmentarzach, systematyczne wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych i sanitarnych, sukcesywna wymiana chorych i uszkodzonych drzew).
- Dążenie do wzbogacenia i wzmocnienia zieleni osiedlowej (m.in. dosadzanie odpornych na zanieczyszczenia gatunków drzew i krzewów, tworzenie nowych kompleksów i ciągów zieleni).
- Wzmacnianie funkcji ekologicznej ogrodów działkowych oraz sadów i ogrodów przydomowych (m.in. ograniczanie nawożenia i stosowania środków ochrony roślin, rezygnacja ze szczelnych, sztucznych ogrodzeń na rzecz żywoplotów).

- Propagowanie działań zmierzających do zwiększenia różnorodności biologicznej pól (m.in. wspieranie sadzenia drzew i krzewów na miedzach oraz wzdłuż dróg polnych, ochrona resztek roślinności naturalnej w dnach niewielkich zagłębień).

4.4. Właściwe użytkowanie gleb oraz ochrona powierzchni ziemi przed erozją.

Oczekiwane efekty:

- Ograniczenie degradacji gleb i powierzchni ziemi.

Zadania:

- Propagowanie i wspieranie prawidłowego użytkowania gleb (m.in. przestrzeganie terminów i zasad prowadzenia prac polowych, właściwe nawożenie i stosowanie odpowiednich preparatów ochronnych).
- Wprowadzanie zabezpieczeń przeciwoerozyjnych na stromych stokach (m.in. zadarnianie i zakrzaczanie najbardziej zagrożonych stoków dolin; skanalizowanie ruchu pieszego w obrębie intensywnie penetrowanych wałów fortyfikacji miejskich).
- Doprowadzenie do pełnej rekultywacji porzuconych wyrobisk poeksploatacyjnych, zgodnie z zatwierdzonymi uprzednio projektami.
- Racjonalna ochrona najlepszych gleb przed wykorzystywaniem na cele nierolnicze.

4.5. Poprawa czystości wód powierzchniowych i przeciwdziałanie degradacji wód podziemnych.

Oczekiwane efekty:

- Przywrócenie pożądanego stanu wód.

Zadania:

X *Inicjowanie działań na rzecz poprawy warunków wodnych w zlewni górnej Iny (m.in. podjęcie prac - wspólnie z zainteresowanymi gminami - nad opracowaniem perspektywicznego programu poprawy*

warunków wodnych w zlewni górnej Iny, współdziałanie z sąsiednimi gminami na rzecz utworzenia Obszaru Chronionego Krajobrazu "Dolina Iny").

- Kontynuowanie i wspieranie działań w zakresie unieszkodliwiania ścieków (m.in. modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej, kontrolowanie szczelności i sposobu opróżniania szamb, przeciwdziałanie "dzikim" wylewiskom ścieków).
- Podejmowanie i wspomaganie działań w zakresie utylizacji odpadów (m.in. wdrażanie kompleksowego systemu utylizacji odpadów, likwidacja "dzikich" wysypisk oraz systematyczne oczyszczanie ze śmieci lasów, poboczy dróg, otoczenia zbiorników wodnych).
- Promowanie i wspieranie rolnictwa nastawionego na ochronę zasobów wodnych (m.in. propagowanie ekologicznych zasad uprawy roli i chowu zwierząt, ograniczone nawożenie mineralne gleb i stosowanie środków ochrony roślin).
- Inicjowanie i popieranie działań na rzecz zwiększania tzw. małej retencji wodnej (m.in. ocena funkcjonowania melioracji i ich ewentualna modernizacja, ochrona drobnych zbiorników wodnych, zabagnień i podmokłości).

4.6. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza oraz hałasowi i wibracjom.

Oczekiwane efekty:

- Skuteczne przeciwdziałanie zanieczyszczaniu powietrza.

Zadania:

- Kontynuowanie działań zmierzających do ograniczenia związanych z transportem samochodowym emisji i uciążliwości zanieczyszczeń oraz hałasu (m.in. intensywne starania o wybudowanie obwodnicy, zwiększenie płynności ruchu na głównych ulicach, poprawa funkcjonowania komunikacji zbiorowej, wyznaczenie i urządzenie ścieżek rowerowych).
- Podjęcie działań na rzecz zlikwidowania uciążliwości wynikających z funkcjonowania poligonu wojskowego w bliskości zabudowy mieszkaniowej (w granicach miasta):
 - przystąpienie do negocjacji z odpowiednimi instytucjami wojskowymi.
- Wspieranie przekształceń dokonujących się w szeroko rozumianej energetyce cieplnej (m.in. dążenie do modernizacji bądź wymiany starych urządzeń grzewczych, dalsza rozbudowa systemu

centralnego ogrzewania, sukcesywne przechodzenie na paliwo niewęglowe, kontynuowanie prac nad rozwojem energetyki geotermalnej).

- Stymulowanie działań ograniczających emisję i uciążliwość zanieczyszczeń oraz hałasu i wibracji wytwarzanych przez niektóre zakłady produkcyjno-usługowe (m.in. preferowanie "czystych" i nieuciążliwych dla ludzi oraz środowiska technologii produkcji, nacisk na powszechne instalowanie urządzeń zabezpieczających i oczyszczających, aktywna kontrola w zakresie przestrzegania norm ochrony środowiska).
- Poprawa warunków przewietrzania w najbardziej zanieczyszczonych i zabudowanych częściach miasta (m.in. dążenie do ograniczania bądź likwidacji barier utrudniających poziomy ruch powietrza, modernizowanie i projektowanie zabudowy z uwzględnieniem warunków przewietrzania).

4.7. Ocena realizacji dotychczasowego programu ochrony środowiska i przystąpienie do opracowania nowego.

Oczekiwane efekty:

- Opracowanie nowego programu ochrony środowiska.

Zadania:

- Opracowanie uaktualnionej charakterystyki i diagnozy stanu środowiska przyrodniczego miasta (uwzględniającej m.in. znaczne powiększenie obszaru miasta o tereny byłego lotniska wojskowego oraz zmianę rodzajów i natężenia zagrożeń środowiska).
- Kontynuacja prac nad komputerową bazą danych o środowisku przyrodniczym (w ramach prac nad bazą danych lokalnych).
- Przystąpienie do opracowania nowego, perspektywicznego programu ochrony środowiska, wykorzystującego zasoby i możliwości komputerowej bazy danych.

4.8. Podnoszenie świadomości ekologicznej i pobudzanie aktywności mieszkańców na rzecz poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Oczekiwane efekty:

- Uzyskanie społecznego poparcia dla działań ochronnych.

Zadania:

- Konsolidacja mieszkańców wokół programu poprawy stanu środowiska przyrodniczego (m.in. wyłonienie grupy lokalnych liderów ekologicznych, a następnie szerokiego lobby ekologicznego, propagującego i wspierającego realizację programu).
- Upowszechnianie rzetelnej wiedzy o stanie środowiska przyrodniczego w mieście (m.in. wykorzystywanie lokalnych mediów do informacji o walorach i zagrożeniach środowiska przyrodniczego, opracowanie i kolportowanie atrakcyjnych folderów i ulotek prezentujących przyrodę miasta).
- Kształtowanie proekologicznych postaw dorosłych mieszkańców miasta (m.in. propagowanie zdrowego i przyjaznego dla środowiska stylu życia, organizowanie i wspieranie akcji aktywizujących mieszkańców, takich jak selektywna zbiórka odpadów czy porządkowanie zieleni osiedlowej).
- Współdziałanie w edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży (m.in. organizowanie prelekcji, spotkań, konkursów i wspólnych patroli ekologicznych z pracownikami Urzędu Miejskiego, merytoryczne i finansowe wspieranie działań proekologicznych w szkołach, klubach i organizacjach młodzieżowych).

Podmioty:

- Organy miasta.
- Władze powiatu (w ramach współpracy).
- Władze sąsiednich zainteresowanych gmin.
- Instytucje proekologiczne, mieszkańcy miasta.

Instrumenty realizacji zadań:

- Instrumenty prawne (przede wszystkim w zakresie planowania przestrzennego i ochrony środowiska⁹).

⁹najważniejsze z nich to:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
- decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu
- ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska
- ustawa o ochronie przyrody
- ustawa o lasach
- ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach
- i akty wykonawcze do w/w ustaw

- Instrumenty finansowo - ekonomiczne (m.in. podatki, opłaty, dotacje).
- Instrumenty organizacyjne (związane ze strukturą i działaniem Urzędu Miejskiego).
- Instrumenty informacyjno-edukacyjne (informacja o środowisku oraz edukacja ekologiczna)
- Instrumenty komunikacji społecznej (konsultacje, negocjacje).

Środki na realizację zadań:

- Środki budżetowe (przede wszystkim z budżetu miasta oraz z budżetu centralnego, wojewódzkiego i powiatowego).
- Środki z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (przede wszystkim z narodowego oraz wojewódzkiego, powiatowego i miejskiego).
- Środki z fundacji i programów pomocowych¹⁰.
- Kredyty bankowe.
- Środki własne mieszkańców (m.in. opłaty, darowizny).

5. [5] Rozwój komunikacji lokalnej i zewnętrznej.

Oczekiwane efekty:

- Poprawa powiązań komunikacyjnych lokalnych i zewnętrznych.
- Poprawa bezpieczeństwa użytkowników dróg.
- Polepszenie jakości życia mieszkańców.

Zadania:

XXX *Budowa obwodnicy miasta w ciągu drogi ekspresowej S-10 Szczecin – Piła – Bydgoszcz – Płońsk zgodnie z koncepcją programową południowej obwodnicy Stargardu Szczecińskiego (zadanie rządowe do realizacji przez Generalną Dyрекcję Dróg Publicznych).*

- Opracowanie projektu optymalnego powiązania miasta z głównymi w regionie drogami krajowymi (istniejącą autostradą A-6 i projektowaną A-3).
- Przystąpienie do prac związanych z budową pełnej obwodnicy śródmieścia (zgodnie z przebiegiem określonym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego):

¹⁰ najważniejsze z nich to:

- Fundacja Ekofundusz
- Fundacja Wspomagająca Zaopatrzenie Wsi w Wodę
- Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej
- Agencja Rozwoju Komunalnego
- Polska Agencja Rozwoju Regionalnego
- Program PHARE
- Fundusze dostosowawcze np. ISPA

- opracowanie założeń techniczno-ekonomicznych projektu i rozpoczęcie budowy.
- Modernizacja i rozwój sieci ulicznej miasta:
 - realizacja ciągów ulicznych o odpowiednich parametrach zapewniających sprawne połączenia międzyosiedlowe,
 - instalowanie sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniach o dużym natężeniu ruchu,
 - budowa ścieżek rowerowych o funkcjach komunikacyjnej i rekreacyjnej (zgodnie z przebiegiem określonym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego).
- Poprawa funkcjonowania komunikacji zbiorowej:
 - zwiększenie częstotliwości kursowania autobusów na obszarach peryferyjnych miasta.
- Rozwiązywanie problemu miejsc parkingowych:
 - kontynuacja rozpoczętego w śródmieściu systemu parkowania płatnego tzw. strefy ograniczonego postoju (wymuszającej rotację parkowania),
 - utworzenie na obrzeżu strefy ograniczonego postoju parkingów buforowych,
 - zwiększenie liczby miejsc parkingowych w zabudowie wielorodzinnej do poziomu 1,3 stanowiska na 1 mieszkanie.
- Wybudowanie suchego portu przeładunkowego w rejonie byłego lotniska wojskowego:
 - opracowanie założeń techniczno-ekonomicznych projektu w nawiązaniu do działań związanych z utworzeniem Centrum Wystawienniczo – Handlowego (program 10.1).

Podmioty:

- Organy miasta.
- Władze powiatu (w ramach współpracy).
- Władze regionalne.
- Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych, Zarząd Dróg Wojewódzkich, Zarząd Dróg Powiatowych i inne wyspecjalizowane instytucje.

Instrumenty realizacji:

- Opracowane koncepcje programowe i projekty.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
- Inicjatywne działania samorządu lokalnego.

Środki:

- Wpływy z podatku drogowego.
- Środki z budżetu powiatu, środki wyspecjalizowanych instytucji w zakresie inwestycji przekraczających możliwości i zadania miasta.
- Środki z funduszy dostosowawczych – ISPA.
- Kredyty bankowe.

6. [6] Programy dotyczące poprawy systemu gospodarowania wodą.

Oczekiwane efekty:

- Zwiększenie niezawodności działania istniejących systemów wodociągów i kanalizacji.
- Polepszenie zasobów użytkowych wód podziemnych.
- Poprawa czystości wód powierzchniowych.

6.1. Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej.

Zadania:

- Zachowanie ekologicznego charakteru zagospodarowania terenu w rejonie stref ochronnych pośrednich ujęcia „Południe” i „Północ”. Szczególna ochrona terenu obejmującego przewidywane do budowy ujęcie wody „Północ”:
 - utrzymanie ujęcia „Północ” jako rezerwy dla miasta w przypadku: wyeksploatowania ujęcia „Południe” gwałtownego ludnościowego rozwoju miasta (powyżej 90000 mieszkańców) lub lokalizacji szczególnie wodochłonnego przemysłu np. spożywczego,
 - w przypadku konieczności eksploatacji ujęcia wody „Północ” potrzeba budowy:
 - nowej stacji wodociągowej,
 - zbiornika wieżowego w rejonie ulicy Podleśnej (zintegrowanego technologicznie z ujęciem „Północ”).
- Zintegrowanie sieci wodociągowej w Kluczewie (ujęcie z cukrowni) z wodociągiem miejskim zasilającym budynki spółdzielcze.
- Budowa sieci wodociągowej w dzielnicy Zarzeczce i Przedmieście Barnimowskie z uwagi na jej brak lub zbyt małe przekroje.

- Budowa przewodu wodociągowego spinającego sieć w ulicy Gdańskiej z siecią w ulicy Okrzei.
- Budowa przewodu wodociągowego spinającego magistralę ϕ 600 z ϕ 200 na trasie - plac Wolności, ul. Struga, ul. Okrzei, ul. Brzozowa do ul. Żeromskiego.
- Budowa sieci wodociągowej na peryferiach miasta oraz dla terenów nowo projektowanych osiedli.

6.2. Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej.

Zadania:

- Rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków przy ul. Drzymały wdrażająca technologię przeróbki osadów.
- Budowa linii higienizacji i kompostowania osadów na terenie oczyszczalni przy ul. Drzymały.
- Utrzymanie oczyszczalni wód spławiakowych w Kluczewie.
- Dalsza budowa sieci kanalizacji miejskiej tylko typu rozdzielczego - tj. sanitarnej i deszczowej dla terenów nowo projektowanych.
- Budowa III stopnia oczyszczania ścieków na terenie miejskiej oczyszczalni.
- Rewaloryzacja i modernizacja przelewów burzowych poprzez regulację krawędzi przelewowej na określonej rządnej komory przelewowej i kłapy zwrotnej.
- Odbudowa przelewów przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie, Światopełka i Drzymały.
- Przebudowa przepompowni nr 1 przy ul. Mazowieckiej i ul. Szczecińskiej.
- Projektowana budowa przepompowni nr 5 w południowo zachodnim rejonie Stargardu Szczecińskiego.
- Projektowana budowa przepompowni nr 6 dla osiedla Lipnik i terenów północnych.
- Projektowana budowa przepompowni nr 7 dla terenów Kluczewa.
- Modernizacja i uzupełnienie sieci kanalizacji sanitarnej w Kluczewie i włączenie jej do sieci miejskiej.
- Budowa rozdzielczej sieci kanalizacyjnej na terenach Zarzecza i Przedmieścia Barnimowskiego.
- Budowa urządzeń do podczyszczania ścieków deszczowych na wylotach kanałów deszczowych.
- Modernizacja dna rzeki Iny, Krąpieci, Kanału Młyńskiego i Młynówki.
- Kontynuowanie budowy oczyszczalni ścieków w Cukrowni „Kluczewo” S.A.

Podmioty:

- Organy miasta.
- Zainteresowani inwestorzy z sektora prywatnego.

Instrumenty:

- Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym.
- Ustawa o kształtowaniu i ochronie środowiska.
- Ustawa o samorządzie gminnym.
- Ustawa o zamówieniach publicznych.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, plany miejscowe dla terenów wyznaczonych w studium.
- Plany inwestycji infrastrukturalnych.

Środki:

- Budżet miasta.
- Fundusze dostosowawcze – ISPA.
- Fundacje proekologiczne.
- Inwestorzy spoza sfery publicznej.
- Kredyty bankowe.

7 [7, 14,15]. Podniesienie standardu usług w sferze społecznej.

7.1. Rozwój sieci placówek oświaty.

Oczekiwane efekty:

- Dostosowanie szkolnictwa ponadgimnazjalnego do potrzeb gospodarki rynkowej.
- Podniesienie standardu usług oświatowych.

Zadania:

- Dalsze dostosowywanie profilu szkolnictwa ponadgimnazjalnego do potrzeb lokalnej gospodarki (np. biorąc pod uwagę planowany rozwój usług turystyczno – wypoczynkowych i w dziedzinie rehabilitacji osób niepełnosprawnych).
- Opracowanie długofalowego programu modernizacji oraz remontów szkół podstawowych i gimnazjów oraz placówek wychowawczych.

- Opracowanie i realizacja programu umożliwiającego sukcesywne obejmowanie opieką przedszkolną coraz większej liczby dzieci.
- W sytuacji rozwoju budownictwa mieszkaniowego w południowej części miasta przystąpienie do budowy na tych terenach szkoły podstawowej i gimnazjum.

7.2. Rozwój placówek kultury i sportu.

Oczekiwane efekty:

- Podniesienie standardu i rozszerzenie zakresu świadczonych usług.

Zadania:

- Zakończenie budowy SCK.
- Podniesienie atrakcyjności oferty usługowej (m.in. rozszerzenie jej zakresu) MOS i biblioteki miejskiej.

7.3. Działania na rzecz budowy nowego cmentarza komunalnego.

Oczekiwane efekty:

- Poprawa standardu usług komunalnych.

Zadania:

- Zakończenie opracowań projektowych i przystąpienie do budowy cmentarza.

Podmioty:

- Organy miasta.
- Władze powiatu (w ramach współpracy).
- Zainteresowane instytucje i organizacje w tym podmioty sektora prywatnego.

Instrumenty realizacji:

- Działania inicjatywne powiatu i władz miasta.
- Opracowane programy działań.

Środki:

- Budżet miasta.
- Środki zainteresowanych podmiotów.
- Budżet powiatu.

8. [8, 11] Wypracowanie modelu współdziałania władz miasta ze wspólnotami mieszkaniowymi.

Oczekiwane efekty:

- Zabezpieczenie zasobu mieszkaniowego (w budynkach wielorodzinnych) miasta przed dekapitalizacją i doprowadzenie do jego rehabilitacji (modernizacji).

Zadania:

- Realizacja uchwały nr LVI/505/98 Rady Miejskiej w Stargardzie Szczecińskim w sprawie zasad udzielania i rozliczania pomocy finansowej na remonty budynków wspólnot mieszkaniowych z udziałem miasta.
- Rozszerzenie zakresu pomocy finansowej miasta dla wspólnot mieszkaniowych - przy uwzględnieniu wspólnot, w których miasto nie ma współwłasności - (w odniesieniu do remontów budynków) w formie:
 - spłacania przez miasto odsetek od kredytów bankowych zaciągniętych przez członków wspólnoty mieszkaniowej na remont budynku wspólnot,
 - zaopatrzenia wszystkich wspólnot w mieście w dokumentację techniczną ich budynków (jeśli wspólnota powstała w byłym budynku komunalnym i nie ma tej dokumentacji lub występują braki w dokumentacji),
 - wybrania banku, który będzie specjalizował się w udzielaniu kredytów na remonty budynków wspólnot na najbardziej dogodnych (dla członków wspólnot) warunkach,

- Przeszkolenie właścicieli prywatnych mieszkań i pracowników instytucji zarządzających zasobem mieszkaniowym z ramienia miasta w zakresie: praw, obowiązków i sposobów gospodarowania we wspólnotach mieszkaniowych,
- Utworzenie punktu konsultacyjnego dla wspólnot mieszkaniowych przy Stowarzyszeniu „Wspólnota Mieszkaniowa”,
- Określenie wielkości niezbędnej puli mieszkań komunalnych (tzw. socjalnych) oraz dalsza prywatyzacja obecnego zasobu komunalnego w celu ograniczenia jego rozmiarów do wielkości wyżej wymienionej puli.

Podmioty:

- Organy miasta.
- Stowarzyszenie „Wspólnota Mieszkaniowa” – oddział w Stargardzie Szczecińskim.

Instrumenty:

- Działania inicjatywne władz miasta.
- Działanie inicjatywne Stowarzyszenia „Wspólnota Mieszkaniowa”.
- Uchwały Rady Miejskiej i Zarządu Miasta.

Środki:

- Budżet miasta.

9. [9, 10] Aktywizacja rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Oczekiwane efekty:

- Zdynamizowanie rozwoju gospodarczego miasta.
- Zintegrowanie środowiska lokalnych przedsiębiorców.

Zadania:

- Dalsze wspomaganie w tworzeniu silnej i sprawnej organizacji zrzeszającej lokalnych przedsiębiorców.
- Stymulowanie i wspieranie rozwoju średnich i małych firm (w tym rodzinnych):

- organizacja doradztwa i szkoleń dla drobnych przedsiębiorców (np. w zakresie usług związanych z turystyką i rekreacją) we współpracy z władzami powiatowymi,
- opracowanie programu pomocy miasta w podejmowaniu nowych pożądaných działalności gospodarczych przez mieszkańców miasta (m.in. w nawiązaniu do tworzonego Centrum Wystawienniczo – Handlowego – program 10.1).
- Nawiązanie długofalowej współpracy z wybranymi instytucjami, organizacjami i podmiotami gospodarczymi w tym z zakresu infrastruktury rynkowej (tj. bankami, firmami ubezpieczeniowymi itp.) w celu współdziałania na rzecz rozwoju gospodarki lokalnej (np.: kontynuowanie cyklicznych spotkań z przedsiębiorcami, pogłębianie współpracy w ramach przedsięwzięcia 10.1).

Podmioty:

- Organy miasta.
- Władze powiatu (w ramach współpracy).
- Zainteresowane podmioty gospodarcze, organizacje i instytucje.

Instrumenty:

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.
- Działania inicjatywne władz miasta.

Środki:

- Budżet miasta.
- Budżet powiatu.
- Środki zainteresowanych podmiotów gospodarczych oraz instytucji.

10. [13, 9, 11,12] Programy dotyczące rozwoju sektora żywnościowego w Stargardzie Szczecińskim.

10.1. Utworzenie Stargardzkiego Centrum Wystawienniczo – Handlowego (CWH).

Oczekiwane efekty:

- Wykreowanie Stargardu Szczecińskiego na wiodący w regionie zachodniopomorskim ośrodek przetwórstwa, promocji i handlu produktów żywności.

Zadania:

- Zainicjowanie działań – wspólnie z władzami powiatu - w celu utworzenia organizacji obejmującej podmioty gospodarcze i inne instytucje (w tym finansowe) zainteresowane udziałem w przedsięwzięciu:
 - skierowanie ofert udziału w przedsięwzięciu do wybranych podmiotów i instytucji,
 - zainteresowanie przedsięwzięciem władz regionalnych,
 - określenie zasad partycypacji w projekcie głównych udziałowców – przyjęcie formuły organizacyjnej, np. utworzenia konsorcjum, holdingu.
- Podjęcie prac (w ramach powstałego konsorcjum) nad opracowaniem projektu przedsięwzięcia:
 - uszczegółowienie założeń koncepcyjnych (m.in.: podmiotowy i przedmiotowy zakres działalności Centrum Wystawienniczo - Handlowego). Istotne znaczenie powinno mieć powiązanie funkcji wystawienniczo – handlowej z kreowaniem nowoczesnego ośrodka kongresowo – konferencyjnego i szkoleniowego w dziedzinie produkcji i przetwórstwa żywności zapewniającej w efekcie stworzenie odpowiedniej bazy technologicznej, naukowo – badawczej i logistycznej. W założeniach programowych CWH należy uwzględnić komplementarne działalności związane z obsługą ruchu turystycznego - wykorzystując bliskość Jeziora Miedwie o wieloletnich tradycjach turystycznych i rekreacyjnych – a także organizację odpowiednich imprez kulturalno – rozrywkowych. W założeniach programowych należy odnieść się do możliwości wynikających z współpracy transgranicznej w tym biorąc pod uwagę współdziałanie z innymi jednostkami terytorialnymi,
 - wykonanie odpowiednich opracowań projektowych związanych z realizacją przedsięwzięcia.
- Opracowanie programów dotyczących współdziałania podmiotów uczestniczących w przedsięwzięciu¹¹ m.in.:
 - dopasowanie i zaprogramowanie przekształceń profilów produkcji i jej asortymentów w wyniku przekształceń organizacyjnych wewnątrz firm, powstawania nowych struktur lub form kooperacji między istniejącymi jednostkami,

¹¹ Przygotowane w wariatach programy powinny uwzględniać możliwości zaangażowania poszczególnych firm, w tym ich majątek trwały, zaplecze surowcowe, produkcję surowca, wielkość kapitału i wolnych mocy produkcyjnych, powierzchnię wolnych terenów budowlanych.

- prowadzenie wspólnej działalności marketingowej (m.in.: ocena pozycji konkurencyjnej firm z powiatu stargardzkiego na rynku polskim oraz dostępności, konkurencyjności i chłonności rynków zachodnio- i wschodnioeuropejskich, opracowanie strategii marketingowych).
- Zawarcie umów określających zakres współpracy i udziały poszczególnych firm w nowych przedsięwzięciach.
- Przystąpienie do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Centrum Wystawienniczo – Handlowego.
- Promocja przedsięwzięcia za pomocą mediów (prasy, radia, telewizji, wydawnictw, filmu i internetu) na obszarze kraju i zagranicą.
- Budowa sal wystawienniczych i hal magazynowo-dystrybucyjnych dostosowanych do wstępnej obróbki i konfekcjonowania towarów.
- Budowa zaplecza laboratoryjnego i administracyjnego zabezpieczającego obsługę fitosanitarną i celną.
- Budowa supermarketu (m.in. miejsce detalicznej sprzedaży eksponowanych towarów).
- Wdrażanie innowacji w przetwórstwie i produkcji surowca rolniczego, którą należałoby rozwinąć we współpracy z WODR-em Barzkowice. Wprowadzanie nowych produktów na rynek np. w odniesieniu do wysoce przetworzonej żywności: gotowych dań obiadowych, zestawów dietetycznych, napojów bezalkoholowych i niskoalkoholowych (z wykorzystaniem półproduktów dostarczanych przez producentów z rejonu stargardzkiego).
- W miarę rozbudowy CWH zgodnie z przyjętymi założeniami uzupełnianie funkcji wystawienniczo-handlowych o urządzenia i obiekty związane z obsługą ruchu turystycznego, w tym biorąc pod uwagę rozwój sieci hotelowo-gastronomicznej i bazę rekreacji oraz sportu, a także organizację imprez kulturalno – rozrywkowych.

Podmioty:

- Organy miasta.
- Władze powiatu (w ramach współpracy).
- Władze regionalne.
- Zainteresowane podmioty gospodarcze i instytucje z sektora publicznego i prywatnego (nowoutworzony holding).

Instrumenty:

- Działania inicjatywne władz miasta.
- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru byłego lotniska w Kluczewie.
- Ustawa o gospodarce nieruchomościami.
- Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym.
- Ustawa o gospodarce komunalnej.

Środki:

- Wkład miasta przede wszystkim poprzez udostępnienie (w formie aportu do potencjalnej spółki udziałowców) terenów byłego lotniska wojskowego.
- Środki władz regionalnych.
- Środki pochodzące ze źródeł pomocowych (w ramach wspomagania inicjatyw – programów rozwoju - o znaczeniu ponadlokalnym).
- Środki zainteresowanych podmiotów gospodarczych i instytucji.
- Kredyty bankowe.

10.2. Integracja przetwórci żywności z zapleczem produkcyjnym.

Oczekiwane efekty:

- Zabezpieczenie dostaw odpowiedniej ilości i jakości surowców dla przetwórci żywności.

Zadania:

- Zainicjowanie działań (np. w ramach prac nad projektem CWH) związanych z określeniem polityki integrującej przetwórci z rolnikami ze szczególnym uwzględnieniem metod rozliczeń z dostawcami.
- Utworzenie wzorcowej grupy producentów w celu pilotażu opracowanego programu działań.

Podmiot:

- Dyrekcje przetwórci, reprezentanci rolników.
- W zależności od sytuacji:
 - przedstawiciele grup producentów,
 - przedstawiciele związków zawodowych rolników,

- przedstawiciele izby rolniczej,
- udział przedstawicieli ODR-u.

Instrumenty:

- Działania inicjatywne władz miasta oraz zainteresowanych podmiotów gospodarczych i instytucji.

Środki:

- Środki zainteresowanych podmiotów gospodarczych i instytucji.
- Przedakcesyjne środki pomocowe na rozwój instytucji i stowarzyszeń rolników – fundusze dostosowawcze SAPARD.

11. [14, 11,12] Rozwój funkcji lecznictwa rehabilitacyjnego w mieście.

Oczekiwane efekty:

- Wykreowanie Stargardu Szczecińskiego jako ośrodka o randze międzynarodowej w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Zadania:

X ☀ *Zainicjowanie wraz z władzami powiatowymi działań dotyczących rozbudowy ośrodka rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych i poszerzenia jego oferty usługowej:*

- *opracowanie (wraz z decydentami ośrodka) założeń koncepcyjnych przedsięwzięcia,*
- *nawiązanie współpracy z odpowiednimi ośrodkami w kraju – o zbliżonym do planowanego profilu działalności (np. z terenu Konstancina – Jeziornej koło Warszawy).*
- Przystąpienie do działań związanych z utworzeniem filii szkoły wyższej o kierunku - rehabilitacja osób niepełnosprawnych (np. AWF):
 - nawiązanie współpracy w omawianej dziedzinie np. z AWF w Warszawie (m.in. zarysowanie programu nauczania),
 - wystąpienie do MEN o uzyskanie pozwolenia na powołanie filii uczelni na terenie miasta,
 - przygotowanie odpowiedniej bazy materialnej (sale wykładowe i ćwiczeniowo – seminaryjne, pomieszczenia administracji i zaplecze socjalne).
- Zainteresowanie przedsięwzięciem władz regionalnych i odpowiednich instytucji (związanych ze służbą zdrowia) w kraju.

Podmioty:

- Organy miasta i powiatu (w ramach współpracy).
- Odpowiednie jednostki służby zdrowia i szkolnictwa wyższego.

Instrumenty:

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.
- Miejsce plany zagospodarowania przestrzennego.
- Ustawa o samorządzie gminnym.

Środki:

- Środki budżetowe miasta, powiatu i województwa.
- Pomoc miasta poprzez udostępnienie odpowiednich terenów i obiektów.
- Środki zainteresowanych podmiotów służby zdrowia.
- Środki ze źródeł pomocowych.

12. [15, 11, 12] Działania na rzecz rozwoju turystyki, rekreacji i sportu.

Oczekiwane efekty:

- Wykształcenie funkcji turystyczno – rekreacyjnej miasta.

Zadania:

- Opracowanie we współpracy z władzami powiatu i z gminami sąsiednimi (przede wszystkim z gminą Kobylanka – biorąc pod uwagę atrakcyjność Jeziora Miedwie) programu rozwoju pożądaných usług komercyjnych w zakresie turystyki (w tym: obsługi tranzytowego ruchu samochodowego, usług rekreacyjnych i sportowych, organizowania imprez turystycznych i sportowych) oraz jego wdrożenie.
- Rozwój nowej i modernizacja istniejącej bazy materialnej turystyki, rekreacji i sportu (m.in. w ramach tworzenia CWH – program 10.1. i przy współpracy gmin sąsiednich) w tym:
 - opracowanie założeń koncepcyjnych budowy kompleksu Aqua – Park (m.in. rozpoznanie możliwości wykorzystania do tego celu zasobów wód termalnych, nawiązanie kontaktów z władzami samorządowymi miasta Mszczonów przystępującymi do realizacji nowoczesnego kompleksu Aqua – Park oraz z inwestorem, który się podjął tego przedsięwzięcia),
 - rozbudowa bazy noclegowej i gastronomicznej.

- Prowadzenie aktywnej działalności promocyjnej oferty turystycznej i sportowej miasta (w ramach strategii marketingowej).
- Wspieranie działalności klubów sportowych (szczególnie należące do krajowych liderów klubu koszykówki).

Podmioty:

- Organy miasta.
- Władze powiatu (w ramach współpracy).
- Władze zainteresowanych gmin z rejonu Stargardu Szczecińskiego.
- Zainteresowani inwestorzy z sektora publicznego i prywatnego.

Instrumenty:

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta.
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
- Opracowana strategia marketingowa.

Środki:

- Budżet gminy.
- Budżet powiatu.
- Budżety zainteresowanych gmin sąsiednich.
- Kapitał zainteresowanych inwestorów prywatnych.

13. [4] Przywrócenie ład przestrzennego w mieście.

13.1. Wykreowanie miasta ogrodów.

Oczekiwane efekty:

- Wykształcenie rozwiniętych systemów zieleni miejskiej.

Zadania:

- Realizacja zielonych ciągów (pasm) w formie: alei, pasów zieleni nadwodnej, przyulicznej, izolacyjnej wzdłuż dróg i torów kolejowych oraz ich powiązanie z plantami, cmentarzami i parkami w śródmieściu, co w efekcie połączy tereny zurbanizowane z terenami otwartymi.
- Urządzanie zieleni na skwerach, nieużytkach, nie zabudowanych przestrzeniach.
- Obligatoryjne określanie w sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powierzchni biologicznie czynnej.
- Określanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dużych normatywów powierzchniowych dla działek budowlanych.
- Prowadzenie polityki „zielonych podwórek i elewacji”.
- Wykorzystanie doliny Iny jako miejsca urządzania zielonych terenów rekreacyjnych oraz bulwarów spacerowych.
- Propagowanie realizacji indywidualnych rozwiązań urządzania zieleni np. pojemników kwiatowych, ampli zawieszonych na każdej kamienicy, ampli stojących itp.
- Organizowanie konkursów na najładniejszy ogród, balkon, podwórko.

13.2. Rehabilitacja przestrzeni miejskiej Stargardu Szczecińskiego.

Oczekiwane efekty:

- Uporządkowanie zagospodarowania przestrzennego. Przywrócenie indywidualnego, w tym związanego z tradycjami historycznymi, „klimatu miasta”.

Zadania:

- Reaktywowanie centrotwórczej roli Starówki. Rewitalizacja Starego Miasta poprzez:
 - przekształcenie obiektów substandardowych w celu nadania im cech staromiejskiej zabudowy,
 - likwidację targowiska,
 - przebudowę budynków tworzących pierzeje rynku i otaczających go historycznych uliczek,
 - urządzenie Rynku Staromiejskiego w nawiązaniu do tradycji historycznych (np. rozpisanie konkursu na pomysł przywrócenia średniowiecznej atmosfery – przez odpowiednie wykorzystanie lamp, luków bramowych, rekonstrukcję historycznych detali architektonicznych itp.),

- tworzenie specyficznej atmosfery miejskiej przez lokowanie atrakcyjnych sklepów, salonów sztuki, małej gastronomii, wprowadzanie małej architektury.
- Przebudowa terenów wokół dworca:
 - budowa obiektów służących obsłudze życia gospodarczego,
 - koncentracja handlowych usług ponadlokalnych.
- Przekształcanie obszaru położonego wzdłuż Kanału Młyńskiego (poniżej elektrowni wodnej) w dzielnicę rezydencjalną.
- Podjęcie prac nad stworzeniem programów umożliwiających skuteczną rewitalizację i modernizację starej substancji mieszkaniowej.
- Zweryfikowanie potrzeb terenowych zarezerwowanych w obszarze parku przemysłowego, z uwzględnieniem hipotetycznej lokalizacji nowych działalności związanych z planowanym długofalowym rozwojem miasta (np. nowej przetworni spożywczej powołanej przez holding CWH w ramach integrującego się przemysłu rolniczo-spożywczego).
- Wzmocnienie związków przestrzennych pomiędzy poszczególnymi częściami miasta.

Podmioty:

- Organy miasta.
- Władze powiatu (w ramach współpracy).
- Władze regionalne.
- Zainteresowani inwestorzy indywidualni (podmioty gospodarcze, organizacje i instytucje, osoby fizyczne).

Instrumenty:

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta.
- Miejsce plany zagospodarowania przestrzennego.

Środki:

- Budżet miasta.
- Budżet powiatu.
- Środki z budżetu wojewódzkiego.
- Środki instytucji pomocowych.
- Kapitał inwestorów prywatnych.

14. [17] Wspomaganie rozwoju organizacji pozarządowych.

Oczekiwane efekty:

- Budowa społeczeństwa obywatelskiego w mieście wspierającego władze samorządowe w rozwiązywaniu ważnych problemów rozwojowych.

Zadania:

- Opracowanie przez miasto programu współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Ustanowienie przewidzianego w programie dorocznego grantu (lub grantów) dla organizacji pozarządowej przedstawiającej najlepszy roczny program działań na rzecz miasta.
- Powołanie zespołu mieszanego (miasto – organizacje pozarządowe) oceniającego wykonanie zadań programu.
- Nagłośnienie programu i jego realizacji w mediach.

Podmioty:

- Organy miasta.
- Zainteresowane organizacje pozarządowe.

Instrumenty realizacji:

- Ustawa o samorządzie gminnym, Ustawa o pomocy społecznej i inne.

Środki:

- Budżet miasta.
- Środki sponsorów (niekomunalnych).

15. [18, 4] Wypracowanie indywidualnego charakteru (sylwetki) miasta w nawiązaniu do tradycji historycznych i kulturowych.

Oczekiwane efekty:

- Wzmocnienie tożsamości społeczności miejskiej, wyeksponowanie odrębnego charakteru miasta.

Zadania:

- Kontynuowanie i rozszerzanie współpracy z dawnymi miastami hanzeatyckimi (np. Lubeką, Bremą, Brugią) w celu organizacji prestiżowych imprez kulturalnych, np. okresowych (co 2-3 lata) festiwali muzyki średniowiecznej dla zespołów z miast hanzeatyckich. Festiwal powinien obrastać imprezami towarzyszącymi.
- Zainicjowanie działań na rzecz tworzenia stowarzyszeń (zawodowych) – gildii, bractw - nawiązujących do historycznych oraz gospodarczych tradycji miasta.

Podmioty:

- Organy miasta.
- Instytucje i organizacje kulturalne i zawodowe z terenu miasta.

Instrumenty:

- Ustawa o samorządzie gminnym.

Środki:

- Środki budżetu miasta i środki budżetu wojewódzkiego.
- Środki donatorów.

ZAŁĄCZNIKI

OKREŚLENIE POŻĄDANYCH FUNKCJI ROZWOJOWYCH MIASTA. ANALIZA METODĄ BCG.

W oparciu o wyniki dokonanych na etapie diagnozy analiz wykorzystując syntezę uwarunkowań rozwoju oraz wnioski z przewidywanych kierunków przemian (prognoz) – zgodnie z zasadami analizy BCG (tzw. analizy portfelowej - macierzy Boston Consulting Group) wyróżniono następujące fazy ewolucji analizowanych działalności¹²:

- gwiazdy (korzyści : wysokie; sytuacja : dynamicznego rozwoju),
- dojne krowy (korzyści : wysokie ; sytuacja : stabilna w długim horyzoncie czasu),
- dylematy (korzyści : niewielkie; sytuacja : niepewna przyszłość),
- kule u nogi (korzyści : spadek; sytuacja : brak perspektyw),

przy założeniu zasadniczych kierunków ewolucji :

I. dylemat > gwiazda > dojna krowa

II. dylemat > kula u nogi.

W zależności od faz ewolucji zalecane są następujące strategie działań:

- gwiazda : tworzenie warunków do dalszego dynamicznego rozwoju,
- dojna krowa : czerpanie korzyści,

¹² Klasyczna macierz BCG opracowana została dla celów analizy zróżnicowanej struktury produkcyjnej organizacji gospodarczych przy wykorzystaniu podziału środków inwestycyjnych między różne rodzaje działalności biorąc pod uwagę przewidywany zysk i spodziewane ryzyko. Analiza przeprowadzana jest w oparciu o dwa kryteria : stopie wzrostu sprzedaży na danym rynku oraz wielkości względnego udziału w rynku. Z uwagi na swoją prostotę i efektywność ten sposób podejścia (w dużym uproszczeniu) zalecany jest analizy możliwości rozwojowych jednostek terytorialnych.

- dylemat : działanie selektywne w zależności od uwarunkowań rozwoju - przeprowadzenie analizy w celu określenia kierunku ewolucji: gwiazda czy kula u nogi,
- kula u nogi : rezygnacja z dotychczasowego kierunku rozwoju lub przeprowadzenie restrukturyzacji.

Z długofalowego punktu widzenia rozwoju miasta powinno się dążyć do:

- kreowania jak największej liczby gwiazd, które w przyszłości mają szansę przekształcić się w ustabilizowane dojne krowy,
- zapewnienie rozwoju dostatecznej liczbie dojnych krów, których funkcjonowanie będzie tworzyło warunki dla korzystnego rozwoju miasta m.in. w odniesieniu do sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Analizując obecne jak i potencjalne działalności, korzystne dla rozwoju miasta, można zgodnie z omówioną wyżej klasyfikacją wyróżnić:

- gwiazdy:
 - obecne: nowe produkcyjne podmioty gospodarcze działające w branżach: tkanin i odzieży (np. : „Boras Cotton”); poligraficznej („SchoPa”); rolno-spożywczej (np.: „Rarytas”),
 - potencjalne: rozwój wyspecjalizowanych działalności usługowych związanych z ochroną zdrowia (szczególną szansą jest rozwój ośrodka rehabilitacji) i obsługą ruchu turystycznego, nowe specjalizacje w przetwórstwie żywności (w bliskiej współpracy z „Agrofirmą Witkowo”),
- dojne krowy :
 - obecne: tradycyjne działalności w przetwórstwie żywności (np. : działalność Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej),
 - potencjalne: oprócz działalności produkcyjnych szeroko rozumiana sfera usług,
- dylematy: duże - poddane przekształceniom zakłady np. ZNTK STARGARD S.A.
- kule u nogi: szczególne znaczenie dla miasta z uwagi na wielkość, ma - Zakład Przemysłu Dzwiniarskiego „Luxpol”.

MOŻLIWOŚCI POZYSKIWANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH.

Źródłem finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych są:

- środki własne,
- dotacje (z budżetu wojewody lub budżetu centralnego)
- fundusze ekologiczne,
- fundacje i agencje,
- kredyty preferencyjne,
- kredyty komercyjne,
- udziały kapitałowe,
- pomoc zagraniczna.

Należy mieć świadomość, że pozyskanie środków finansowych z dotychczasowych źródeł finansowania, tj.: WFOŚiGW, NFOŚiGW, Urzędu Wojewody itp. ze względu na ich szczupłość staje się coraz bardziej trudne.

Pojawiają się jednak nowe źródła pozyskiwania kredytów preferencyjnych w postaci uruchamianych linii kredytowych i tzw. kredytów konsorcjalnych. Wśród instytucji kredytowych zajmujących się udzielaniem preferencyjnych kredytów na inwestycje na szczególną uwagę zasługują:

- Bank Ochrony Środowiska,
- Polski Bank Rozwoju S.A.
- Bank Rozwoju Eksportu S.A.
- Bank Śląski
- Bank Zachodni S.A.

Banki te mogą udzielać kredytów preferencyjnych na zadania z dziedziny ochrony środowiska jedynie przy wsparciu innych instytucji finansowych z zewnątrz (np.: funduszy ekologicznych). W pozostałych przypadkach zadania służące ekologii muszą konkurować w uzyskaniu kredytów na równi z innymi inwestycjami wg takich samych kryteriów (tj. biorąc pod uwagę: pewność inwestycji, ryzyko kredytowe, zabezpieczenie spłaty, dochód banku).

W przyszłości realizacja inwestycji musi opierać się o kredyty komercyjne. Proces ten został już w Stargardzie Szczecińskim zapoczątkowany. W budżecie miasta na 1999 r przewiduje się możliwość zaciągnięcia kredytu komercyjnego w wysokości 2088 tys. PLN, a w roku 2000 w kwocie 3 674 tys. PLN. Jest to pozytywne zjawisko, które winno być nadal kontynuowane.

Realizacja inwestycji nawet w oparciu o „drogi” kredyt komercyjny to przyśpieszony rozwój miasta, a w konsekwencji wzrost dochodów jego budżetu.

Stabilizująca się powoli sytuacja rynkowa w zakresie stóp procentowych, jak również tendencja malejąca w zakresie poziomu inflacji wpływa sukcesywnie na obniżenie kosztów kredytów komercyjnych, a tym samym na coraz większą popularność tej formy dofinansowania nakładów inwestycyjnych.

Oprócz banków polskich, jednym z najpoważniejszych zagranicznych banków komercyjnych jest Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju. Bank ten udziela kredytów komercyjnych, których oprocentowanie ustalane jest w oparciu o stawkę LIBOR (London Interbank Offered Rate – stopa procentowa krótkoterminowych kredytów eurowalutowych). EBOR udziela kredytów na inwestycje o znacznym zapotrzebowaniu kapitału i o znaczeniu ponadregionalnym.

Kredyty udzielane są w walutach wymiennalnych stąd też wykorzystanie ich może wiązać się z dodatkowym ryzykiem związanym z różnicami kursów walutowych zwłaszcza dla kredytobiorców z grupy samorządów terytorialnych planujących budżet i spłaty kredytu w walucie krajowej.

Ważnym źródłem finansowania inwestycji jest pomoc zagraniczna realizowana głównie za pośrednictwem Banku Światowego (IBRD), Programu GEF oraz Programu PHARE (w zmodernizowanej konstrukcji).

Nowych środków finansowych należy także poszukiwać poprzez:

- pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych,
- tworzenie konsorcjum inwestycyjno eksploatacyjnych obiektów użyteczności publicznej z udziałem banków, podmiotów gospodarczych , gmin,

- restrukturyzację, a następnie prywatyzację niektórych obiektów usług komunalnych.

W związku z bliską perspektywą unii monetarnej oraz członkostwa Polski w Unii Europejskiej, obecnie otwierają się nowe możliwości pomocy zagranicznej w postaci tzw. funduszy dostosowawczych. W latach 2000 – 2006 kraje kandydujące i stowarzyszone będą mogły korzystać z poniższych źródeł:

- zreformowanego funduszu PHARE – środki tego funduszu przeznaczone będą na przedsięwzięcia związane z dostosowaniem ustawodawstwa polskiego do ustawodawstwa Wspólnoty oraz na finansowanie instytucji i instrumentów wspierających sprawne dostosowanie tego prawodawstwa.
- funduszu SAPARD, przeznaczonego na finansowanie modernizacji rolnictwa, rozwoju przemysłu rolno – spożywczego i rozwoju wsi;
- funduszu ISPA wspierającego rozwój infrastruktury dla ochrony środowiska i transportu.

Wielkość projektowanych przedsięwzięć i inwestycji miasta Stargard Szczeciński oraz ich waga w rozwoju regionu pozwalają przypuszczać, że miasto ma realne możliwości skorzystania z tych środków samodzielnie bądź też w postaci wspólnych inwestycji Związku Gmin czy grupy gmin regionu.

Przedsięwzięcia kwalifikujące się do wsparcia ze środków Wspólnoty w ramach strategii przedakcesyjnej mogą korzystać z pomocy tylko jednego instrumentu finansowego.

Od 2000 r funkcjonować będzie fundusz ISPA (Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej) ukierunkowany na osiągnięcie standardów infrastrukturalnych Wspólnoty w dziedzinie transportu i ochrony środowiska zapewniając jednocześnie zrównoważony rozwój kraju.

Pomoc udzielana będzie na indywidualne projekty inwestycyjne i całe ich pakiety, ale wyłącznie w zakresie zagadnień regulowanych przez prawodawstwo Wspólnoty.

W zakresie ochrony środowiska będą to głównie zagadnienia związane z jakością wody, zaopatrzeniem w wodę pitną, oczyszczaniem ścieków oraz gospodarką odpadową

Pakiety te muszą być zgodne z priorytetami zawartymi w „Partnerstwie dla Członkostwa” oraz „Narodowym Programie Przygotowania do Członkostwa w UE” (złożone przez Polskę w maju 1998r).

Koszt całkowity jednego projektu nie może być mniejszy niż 5 mln. euro. Dofinansowanie Wspólnoty może stanowić do 75% wartości projektu (liczonego jako wydatki publiczne), a w przypadku szczególnego przyczynienia się projektowanego przedsięwzięcia do realizacji

generalnych celów funduszu ISPA nawet do 85%. Może to być pomoc w formie: dotacji, pożyczki preferencyjnej, funduszu gwarancyjnego, czy udziału kapitałowego.

Szacuje się że w okresie 2000 – 2006, polska będzie mogła korzystać ze środków ISPA w wysokości ok. 2250 milionów euro rocznie z przeznaczeniem na sektor ochrony środowiska i transport w równej wysokości.

Akceptacja i przeznaczeniem środków zajmować się będzie Komisja Europejska w Brukseli. Do zarządzania programem ustanowione będą krajowe struktury i procedury finansowe. Aktualnie czyni to Ministerstwo Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Zasobów Naturalnych za pośrednictwem Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Wspomniane powyżej fundusze PHARE, ISPA, SAPARD działać będą do momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Jako członek UE Polska korzystać będzie przez około 7 lat z tzw. Funduszu Kohezji.

ZAŁĄCZNIK nr 3

ELEMENTY STRUKTURY PRZESTRZENI MIEJSKIEJ.